

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Diplomová práce

Vývoj místní samosprávy v obci Horní Police

Bc. Klára Jarolímková

© 2022 ČZU v Praze

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Klára Jarolímková

Veřejná správa a regionální rozvoj – c.v. Litoměřice

Název práce

Vývoj místní samosprávy v obci Horní Police

Název anglicky

The Development of Local Government in the Municipality of Horní Police

Cíle práce

Cíl práce spočívá ve zjištění faktorů ovlivňujících charakter politického rozhodování orgánů místní samosprávy v obci Horní Police (okres Česká Lípa). Dílčími cíli práce bude v rámci zvoleného tématu: 1. Charakterizovat hlavní socioekonomické ukazatele obce a vyhodnotit jejich vliv na vývoj a fungování místní samosprávy. 2. Identifikovat aktéry politického procesu v obci (lokální politické subjekty, zájmové skupiny, podnikatelské subjekty apod.) a analyzovat jejich vzájemné vztahy. 3. Definovat charakter rozhodovacího procesu místní samosprávy na základě analýzy vývoje lokálního stranického systému a komparace výsledků komunálních voleb od roku 1994.

Metodika

Při vypracovávání práce bude využit výzkumný přístup, jenž zohledňuje odlišnosti v obsahu a způsobu rozhodování orgánů místní samosprávy v obcích různých kategorií. Práce bude mít charakter případové studie. Ke sběru dat budou využity zejména dvě základní techniky – studium dokumentů a dotazování.

Doporučený rozsah práce

60 – 80 str.

Klíčová slova

Horní Police, místní samospráva, komunální volby, volební strany, lokální stranický systém, komunální koalice, konfliktní linie.

Doporučené zdroje informací

- Balík, S. Komunální politika. Obce, aktéři a cíle místní politiky. Praha: Grada, 2009, ISBN 978-80-247-2908-4.
- Bernard, J.; Kostelecký, T.; Illner, M.; Vobecká, J. Samospráva venkovských obcí a místní rozvoj. Praha: Sociologické nakladatelství SLON, 2011, ISBN 978-80-7419-069-8.
- Čmejrek, J.; Bubeníček, V.; Čopík, J. Demokracie v lokálním politickém prostoru. Praha: Grada Publishing, 2010, ISBN 978-80-247-3061-5.
- Jüptner, P. Komunální koalice a politické modely. Politologická revue č. 2, 2004, s. 80 101.
- Jüptner, P. Konfrontace teorie koalic s lokální politikou. In Koalice a koaliční vztahy. Ed.: Cabada, L. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006, ISBN 80-7380-004-7.
- Müller, K. Dobré vládnutí ve veřejném nezájmu. Lokální politické elity jako klíčoví aktéři demokratizace? Praha: SLON, 2018, ISBN 978-80-7419-271-5.
- Ryšavý, D.; Šaradín, P. Zastupitelé českých měst a obcí v evropské perspektivě. Praha: SLON, 2011, ISBN: 978-80-7419-042-1.

Předběžný termín obhajoby

2021/22 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Václav Bubeníček, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra humanitních věd

Elektronicky schváleno dne 7. 9. 2021

prof. PhDr. Michal Lošťák, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 19. 10. 2021

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 30. 11. 2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Vývoj místní samosprávy v obci Horní Police" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce, s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou v práci citovány a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na jejím konci. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 25.11.2022

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Ing. Václavu Bubeníčkoví, Ph.D. za cenné rady, připomínky, vstřícný přístup a trpělivost při zpracování diplomové práce. A dále bych chtěla poděkovat Obecnímu úřadu v Horní Polici a občanům obce, za jejich pomoc a poskytnutí potřebných informací týkajících se místního stranického systému. V neposlední řadě patří poděkování mé rodině za podporu a trpělivost během celého studia.

VÝVOJ MÍSTNÍ SAMOSPRÁVY V OBCI HORNÍ POLICE

Abstrakt

Diplomová práce mapuje vývoj místní samosprávy v obci Horní Police od roku 1994 do současnosti. Je pojata jako případová studie. Hlavním cílem je zjištění faktorů, které ovlivňují chování a politické rozhodování orgánů místní samosprávy. Práce je rozdělena na část teoretickou a část praktickou. V teoretické části jsou popsány historické souvislosti, základní termíny, které jsou s územní samosprávou obcí spojené, průběh a výsledky voleb do místních zastupitelstev, teoretické přístupy a participace obyvatel. Praktická část vystihuje historii obce Horní Police, geografii, demografii a sociokulturní prvky obce. Následně jsou v jednotlivých letech analyzovány výsledky voleb do zastupitelstva obce a výsledné koalice jsou identifikovány s jejím typem. V závěru jsou popsány hlavní faktory ovlivňující charakter politického rozhodování orgánů místní samosprávy a komparace s teoretickými východisky.

Klíčová slova: Horní Police, místní samospráva, komunální volby, volební strany, lokální stranický systém, komunální koalice, konfliktní linie

The Development of Local Government in the Municipality of Horní Police

Abstract

The diploma thesis maps the development of local autonomy in the municipality Horní Police from 1994 to the present. It's conceived as a case study. The main goal is to find out factors, which affect the behavior and political decisions of the local autonomy. The thesis's separated into theoretical and practical parts. The theoretical part describes historical connections, essential terms, which are connected to local autonomy, development and the result of election into the local council, theoretical approaches and participation of residents. The practical part describes the history of Horní Police, geography, demography and sociocultural elements of the city. Then the results of elections into the city council are analyzed in individual years and the resulting coalitions are identified with their type. The conclusion conveys the main factors affecting the character of political decisions of local autonomy and compares them with theoretical results.

Keywords: Horní Police, local Government, municipal elections, political parties, local party system, local coalition, conflict line

Obsah

1 Úvod	10
2 Cíl práce a metodika	12
2.1 Cíl práce	12
2.2 Metodika	12
3 Územní samospráva obcí	13
3.1 Exkurz do historie místní samosprávy	13
3.2 Obnovení obecního zřízení jako součást demokratizace veřejné správy	17
3.3 Vliv mezinárodních organizací na podobu české veřejné správy	18
3.4 Reforma veřejné správy na místní úrovni	19
3.4.1 Evropská charta místní samosprávy	19
3.4.2 Zákon č. 128/2000 Sb., zákon o obcích (obecní zřízení).....	20
4 Územní samospráva obcí	22
4.1 Funkce obcí	22
4.2 Orgány obcí.....	24
4.2.1 Obecní zastupitelstvo.....	24
4.2.2 Výkonné orgány (rada obce, starosta, obecní úřad).....	25
4.3 Volby do obecního zastupitelstva	25
4.4 Institut místního referenda	27
5 Volby do obecních zastupitelstev 1994–2018	31
5.1 Specifika voleb do obecních zastupitelstev v malých obcích	33
5.2 Průběh a výsledky voleb do místních zastupitelstev 1994-2018	35
5.2.1 Komunální volby 1994	35
5.2.2 Komunální volby 1998	35
5.2.3 Komunální volby 2002	35
5.2.4 Komunální volby 2006	36
5.2.5 Komunální volby 2010	36
5.2.6 Komunální volby 2014	37
5.2.7 Komunální volby 2018	37
5.3 Komunální volby v malých obcích (do 1 000 obyvatel).....	38
5.4 Teoretické přístupy koalic.....	38
5.4.1 Teorie koalic podle Petra Jüptnera.....	39
5.4.2 Teorie koalic podle Stanislava Balíka	41
5.5 Participace	45
5.6 Shrnutí.....	45
6 Praktická část	48

6.1	Obecná charakteristika obce	48
6.2	Geografie a historie	48
6.2.1	Historie.....	48
6.2.2	Historické stavby	49
6.3	Obyvatelstvo	50
6.3.1	Věková struktura obyvatelstva a její vývoj.....	50
6.3.2	Národnosti a náboženství v obci	53
6.3.3	Vzdělání obyvatelstva.....	54
6.4	Socioekonomická charakteristika.....	54
6.4.1	Sociální služby	54
6.4.2	Vzdělání	55
6.4.3	Nezaměstnanost	55
6.4.4	Kultura a společenské vybavení obce	56
6.4.5	Doprava.....	56
7	Komunální volby v obci Horní Police 1994-2022	57
7.1	Místní stranický systém.....	57
7.2	Komunální volby v roce 1990.....	57
7.3	Komunální volby v roce 1994.....	58
7.4	Komunální volby v roce 1998.....	59
7.5	Komunální volby v roce 2002.....	59
7.6	Komunální volby v roce 2006.....	60
7.7	Komunální volby v roce 2010.....	61
7.8	Komunální volby v roce 2014.....	62
7.9	Komunální volby v roce 2018.....	63
7.10	Komunální volby v roce 2022.....	64
8	Analýza místního politického systému	65
8.1	Vývoj politického systému.....	65
8.2	Politická participace	66
8.2.1	Aktivní volební účast v obecních volbách	67
8.2.2	Pasivní volební účast v obecních volbách	67
8.2.3	Kandidáti a jejich politická příslušnost.....	68
8.3	Charakter lokální politiky	69
9	Závěr.....	73
10	Seznam použitých zdrojů	75
11	Seznam obrázků, tabulek, grafů a zkratk	78
11.1	Seznam obrázků	78
11.2	Seznam tabulek	78
11.3	Seznam grafů.....	78

1 Úvod

Po roce 1989 bylo, tehdy ještě bývalé Československo, postaveno před těžký úkol, zajistit demokratizaci veřejné správy. Znamenalo to odstranit totalitní centralizaci státní moci realizovanou prostřednictvím soustavy národních výborů a značný podíl pravomocí převést na samosprávu. Následně se významnými nositeli veřejné moci staly územní samosprávné celky, které v počátku devadesátých let představovaly obce. Ústavněprávním základem pro decentralizaci veřejné správy se stal ústavní zákon Federálního shromáždění č. 294/1990 Sb., kterým se měnil a doplňoval ústavní zákon č. 100/1960 Sb., Ústava ČSSR a ústavní zákon č. 143/1968 Sb., o československé federaci, a kterým se zkracovalo volební období národních výborů. Aby mohly obce efektivně fungovat, musel stát stanovit obecná pravidla. Výsledkem bylo přijetí zákona České národní rady č. 367/1990 Sb., o obcích (obecní zřízení). Obdobný zákon byl přijat na Slovensku. Obce byly definovány jako základ místní samosprávy a představovaly samosprávné společenství občanů ve formě právnické osoby, která vlastní majetek a samostatně s ním hospodaří. Nejvyšším orgánem obce se stalo obecní zastupitelstvo, které je voleno přímou volbou všech občanů obce s volebním právem.

Po rozpadu Československa nová Ústava České republiky výslovně zakotvila právo občanů na samosprávu. „*S účinností od 1. ledna 1993 jsou ústavní základy územní samosprávy obsaženy v ústavním zákoně ČNR č. 1/1993 Sb., Ústava ČR, zejména v čl. 8 a sedmé hlavě Územní samospráva.*“ (Kopecký, 2017, s. 38)

Ještě v bývalém Československu možnosti dané zákonem využila i obec Horní Police a navázala na historické tradice samostatné obce datující se od Rakousko-Uherska a prvorepublikového Československa a dvakrát přerušené v období socialismu.

Obec Horní Police je malá pohraniční obec, která se nachází v okrese Česká Lípa v Libereckém kraji. Podle posledních dostupných dat má 707 obyvatel. (ČSÚ, 2021) Předkládaná diplomová práce se zabývá faktory, které ovlivňovaly charakter politického rozhodování orgánů místní samosprávy v letech 1994-2022.

Práce je rozdělena na část teoretickou a praktickou. Teoretická část se zabývá systémem veřejné správy, se zaměřením na místní samosprávu a analyzuje společenské faktory, které podmiňují činnost místních samospráv.

První a druhá část práce je věnována úvodu, cílům a metodice, kde je definován záměr, kterého má být v rámci diplomové práce dosaženo.

Třetí část práce se zabývá územní samosprávou obcí. Je podniknut krátký exkurz do historie územní samosprávy v českých zemích od vzniku obecního zřízení do zániku Československa v roce 1992. Dále je analyzován vývoj územní samosprávy po vzniku České republiky, vliv mezinárodních organizací (Rady Evropy a Evropské unie) a reforma veřejné správy realizovaná v souvislosti s přijetím České republiky do Evropské Unie.

Čtvrtá část se zabývá postavením obcí z hlediska správního práva. Analyzuje zejména pravomoci jednotlivých orgánů obce (obecního zastupitelstva, rady, starosty, obecního úřadu), způsob voleb do obecních zastupitelstev, a také zmiňuje institut místního referenda jako nástroj přímé demokracie.

Pátá část práce z politologického hlediska sleduje výsledky voleb do obecních zastupitelstev v letech 1994-2020 a jejich vliv na fungování obcí.

Šestá část (praktická) analyzuje vývoj historie, geografie, demografie a socioekonomickou situaci v obci Horní Police v letech 1994–2022.

Sedmá část je věnována vývoji komunálních voleb v obci Horní Police od roku 1994 do roku 2022.

Osmá část analyzuje vývoj místního politického systému, jeho vývoj a politickou participaci.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Hlavním cílem práce je zjištění faktorů ovlivňující charakter politického rozhodování orgánů místní samosprávy v obci Horní Police (okres Česká Lípa).

Pro účel hlavního cíle jsou stanoveny následující dílčí cíle:

1. Charakterizovat hlavní socioekonomické ukazatele obce a vyhodnotit jejich vliv na vývoj a fungování místní samosprávy.
2. Identifikovat aktéry politického procesu v obci (lokální politické subjekty, zájmové skupiny, podnikatelské subjekty apod.) a analyzovat jejich vzájemné vztahy.
3. Definovat charakter rozhodovacího procesu místní samosprávy na základě analýzy vývoje lokálního stranického systému a komparace výsledků komunálních voleb od roku 1994.

2.2 Metodika

Práce je rozdělena na dvě části. Na teoretickou část, která je zpracována pomocí literární rešerše odborné literatury z oblasti správního práva a v některých případech politologie uvedené v seznamu použitých informačních zdrojů. Dále je provedena obsahová analýza souvisejících zákonů a významných dokumentů ve vztahu k místní samosprávě (zejména Evropské charty místních samospráv). Související statistická data jsou čerpána z databáze Českého statistického úřadu.

Praktická část se věnuje historické, demografické a sociokulturní charakteristice obce, která je založena na analýze dat, která jsou dostupná na internetových stránkách Českého statistického úřadu a dále na obsahové analýze dokumentů z činnosti obecního úřadu Horní Police z let 1994-2021.

V poslední části práce jsou komparovány výsledky voleb v jednotlivých volebních obdobích, vztahy mezi aktéry místní politiky a politické prostředí v obci. Získané informace z Českého statistického úřadu byly doplněny rozhovory s jednotlivými obyvateli obce a také se současnými či minulými aktéry místní lokální politiky pomocí polostandardizovaných rozhovorů, jejichž provedení bylo možné pod podmínkou zachování anonymity respondentů a nepublikování přepisů z rozhovorů.

3 Územní samospráva obcí

Územní samospráva obcí je klíčovou součástí veřejné správy, reflektující požadavek, že veřejná správa má být vykonávána co nejbližší občanům. Obnovení obecního zřízení v roce 1990 znamenalo demokratizaci a decentralizaci veřejné správy a proces pokračoval reformou veřejné správy zahájenou na konci devadesátých let. Reforma veřejné správy nadále pokračuje, v současnosti je zdůrazňována potřeba modernizace, jejíž významnou součástí je digitalizace.

3.1 Exkurz do historie místní samosprávy

Počátky budování moderní veřejné správy začaly v 19. století a jsou spojeny s revolučním rokem 1848. V návrhu Kroměřížské ústavy (nevešla v platnost, protože Kroměřížský sněm byl rozpuštěn) se objevilo, že obce mají přirozená práva a v rámci nich nemají v určitých věcech podléhat vrchnostenské ani státní moci. Mají mít právo svobodně přijímat nové členy. (Hledíková, Janák, 2005) V roce 1849 bylo vydáno Stadionovo prozatímní obecní zřízení. V jeho preambuli byla vytyčena zásada, že „*základem svobodného státu je svobodná obec*“ (Hledíková, Janák, 2005, s. 298)

Patent se vztahoval na obce místní, okresní a krajské (statutární města měla zákon vlastní). Obce měly jednak tzv. „přirozenou působnost“, a pak také přenesenou působnost. Přirozenou působnost vykonávaly obce jako samosprávné subjekty, přenesenou působnost na ně delegoval stát. Ze zákona byly obce povinny zřídit dva orgány – obecní výbor a obecní představenstvo. Na rozdíl od současnosti byl nejvyšším orgánem obce obecní výbor, který se volil na tři roky a ze svého středu zvolil obecní představenstvo (nejméně tříčlenné). Výkonnou moc měl purkmistr. V roce 1859 bylo vydáno nové obecní zřízení, z něžž vstoupilo v platnost pouze jeho ustanovení o domovském právu. V březnu 1862 byl vydán říšský obecní zákoník, který místní samosprávu podrobil dvojímu dohledu, a to jednak vyšší obce (okresní či krajské) a jednak státu. Přes odpor šlechty byly do obcí začleněny velkostatky. (Hledíková, Janák, 2005) Volby do samosprávných orgánů byly založeny na principu výše jmění a volili pouze muži. „*Do obcí se volilo podle cenové soustavy kombinované se soustavou kapacitní, tzn. že příslušníci honorace byli považováni za kapacity. Podle tohoto systému byla většina obyvatelstva z volebního práva vyloučena.*“ (Hledíková, Janák, 2005, s. 301)

Nové obecní zřízení pro Království české z roku 1864 rozlišovalo obdobně jako dnes samostatnou a přenesenou působnost obce. V rámci samostatné působnosti řešila obec vše, „*co si vlastními silami a ke svému prospěch opatřiti a provésti může*“. V § 28, čl. 5 samostatná působnost zahrnovala agendu hospodářskou (správu obecního jmění, záležitosti obecních svazků atd.) a agendu veřejné správy (místní policie, dražby majetku, smírčí soudy atd.).

V rámci přenesené působnosti pověřil stát obce vymáháním peněžitých pokut, úhradou školních platů, poskytováním příspěvků na kostely, fary, školy a další občanská zařízení. Obce měly povinnost spolupracovat se státem při provádění voleb do místních a okresních školních rad, při volbách do zemského sněmu a do říšské rady. Dále spolupůsobily při občanských sňatcích, při sčítání lidu, při některých zemědělských a lesních záležitostech a v oblasti sociální péče (např. zajišťovaly vyšetřování okolností důležitých pro zjištění nároků na odškodné a jeho výši podle zákona o úrazovém pojištění dělníků). (Hledíková, Janák, 2005) Přenesená působnost byla ze strany obcí vykonávána bezplatně.

Zákon zvýhodňoval movité občany a umožňoval jim výrazný vliv na činnost obce. § 15 ex lege zavedl institut tzv. virilistů, kteří byli (bez voleb) členy obecního výboru. Jednalo se o velkostatkáře a bohaté podnikatele, kteří platili minimálně šestinu veškerých přímých daní v obci, a od roku 1880 pak i veškeré státem požadované daňové přírážky. (Malast, 2016)

Toto obecní zřízení platilo až do zániku Rakousko-Uherska, a přestože stát ukládal obcím (ze zákona) řadu povinností, které vykonávaly na vlastní náklady, umožňoval jim samostatnou správu vlastních záležitostí, a to stejnou obcím českým i německým.

Po vzniku Československa roku 1918 došlo ke změnám ve veřejné správě. Státní správa se vyznačovala především zpolitizováním (úřednická místa se obsazovala podle stranického klíče), ale územní samospráva zaznamenaly značnou demokratizaci. „*Do obcí se od roku 1919 volilo podle zásad všeobecného, rovného, přímého a tajného hlasovacího práva na základě poměrného zastoupení.*“ (Hledíková, Janák, 2005, s. 335) Oproti minulosti mohly volit i ženy. Všichni oprávnění voliči museli mít v obci trvalé bydliště nejméně tři měsíce, museli být starší 21 let a nesměli být žádným způsobem, který stanovoval zákon, vyloučeni z hlasování. Pro kandidáty na zastupitele byla pravidla ještě přísnější. Museli být starší 26 let, v obci mít trvalé bydliště nejméně 1 rok a nebýt z volitelnosti zákonem vyloučeni. Volební období bylo čtyřleté, později šestileté a zajímavé

bylo, že zvolení byli povinni volbu přijmout. Obecní zřízení převzaté z Rakousko-Uherska prošlo novelou a stanovilo tyto orgány obce (stejně jako dnešní obecní zřízení):

- obecní zastupitelstvo (nahradilo dřívější obecní výbor);
- obecní rada (nahradila dřívější obecní představenstvo);
- starosta a jeho případní náměstci;
- komise. (Hledíková, Janák, 2005)

Obce byly (stejně jako dnes) povinny ustanovit finanční komisi (polovinu členů volilo obecní zastupitelstvo, druhou polovinu jmenoval okresní výbor). Finanční komise kontrolovala veškeré hospodaření obce a měla právo odvolat se proti usnesení zastupitelstva s odkladným účinkem. Další zákonem stanovenou povinností bylo zřízení letopisecké komise (podle Zákona o pamětních knihách obecních).

Podle velikosti obce se do obecního zastupitelstva volilo 9-60 členů. Institut virilistů byl zrušen. Obecní zastupitelstvo volilo obecní radu, jejíž počet tvořil nejméně třetinu členů zastupitelstva, a představoval ji starosta, jeho náměstek či náměstci a další radní (tam, kde zastupitelstvo mělo nejméně 24 členů). Bylo stanoveno, že „*obecní rada tvoří sbor, který se za předsednictví starosty usnáší o všech věcech, jež podle zákona nejsou vyhrazeny obecnímu zastupitelstvu nebo podle zákonných nařízení, popřípadě usnesením obecního zastupitelstva nejsou vzneseny na starostu.*“ (Hledíková, Janák, 2005, s. 377)

V roce 1933 byl přijat zákona č. 122/1933 Sb., o změně řádu voleb v obcích, v němž bylo nařízeno schválení starosty státními úřady (ministerstvem vnitra nebo zemským úřadem). V případech, kdy se volba starosty opakovaně nepodařila (podle státem stanoveného), stát dosadil do čela obce správní komisi a „v příhodné době“ vypisoval novou volbu. (Hledíková, Janák, 2005)

Místní samospráva v období první republiky zaznamenala proces postátňování některých složek samosprávy a omezování jejich pravomocí. Důvodem byly (v důsledku mezinárodní situace spojené s nástupem Hitlera k moci) snahy zabránit autonomii německých menšin a také zabránit neúměrným výdajům a zadlužování obcí v době hospodářské krize. (Malast, 2016)

V období tzv. Druhé republiky začal proces ústupu od demokratické správy obcí a jejich pravomoci byly omezovány. Na konci tohoto období vyšlo vládní nařízení č. 17/1939 Sb., o obvodních tajemnicích (podle slovenských zkušeností s obvodními notáři).

Po okupaci českých zemí a vzniku Protektorátu Čechy a Morava byla samospráva plně podřízena centralistické státní správě a jedinou výjimkou představovala obecní

zastupitelstva. „Právě místní samospráva je jedinou demokraticky zvolenou institucí, která existovala nepřetržitě od prvních voleb v roce 1851 a která jako jediná dokázala překonat politicky nepříznivá období.“ (Valeš, 2006, s. 57) Samosprávu obcí snížilo vládní nařízení č. 265/1941 Sb., jímž došlo ke zrušení osad jako částí obcí, které měly vlastní jmění a k jejich obnovení nedošlo ani po válce. (Malast, 2016)

Již před koncem války 4. prosince 1944 v londýnském exilu vydal Edvard Beneš ústavní dekret prezidenta republiky č. 18, o národních výborech a Národním shromáždění. Tento dekret vytvořil legislativní základ pro poválečnou organizaci veřejné správy. Vládní nařízení č. 4/1945 Sb., o volbě a pravomoci národních výborů v § 1 stanovilo, „aby se na osvobozeném území Československé republiky vytvořily a v co nejkratší době volbami obnovily místní, okresní a zemské národní výbory, jakožto orgány zastupitelské a orgány veřejné správy ve všech jejích oborech. Místní národní výbory měly být v každé obci a měly vykonávat působnost a pravomoc obecních starostů, zastupitelstev a rad.“ (Malast, 2016, s. 215)

Podle správního práva obce jako územní korporace a právnické osoby veřejného práva zůstaly zachovány, ale národní výbory představovaly mocenský orgán. Zcela antidemokratickým opatřením odporujícím pravidlům samosprávy bylo zavedení třístupňové soustavy národních výborů (nižší byly podřízeny vyšším). Po únoru 1948 byl majetek obcí zestátněn (obcím byl pouze svěřen do správy) a finanční rozpočet obcí se stal součástí státního rozpočtu. Ústava z 9. května 1948 zachovala obce pouze jako nejnižší správní obvody a základ územního členění státu. „Samospráva fakticky zanikla a veškerá činnost národních výborů byla postátněna“ To, co dříve vykonávaly obce jako veřejné korporace, převzaly národní výbory jako státní orgány. (Hledíková, Janák, 2005, s. 447)

Teprve na konci šedesátých let byly národní výbory v Zákoně č. 69/1967 Sb., o národních výborech definovány nejen jako orgány státní moci a správy, ale také jako „státní orgány samosprávného charakteru.“ (Valeš, 2006, s. 62) V průběhu let byla sice posilována autonomie národních výborů (Zákon č. 69/1967 Sb., o národních výborech, Zákon č. 31/1983 Sb.), ale jednalo se jen o dílčí úpravy. Obecní zastupitelstvo nahrazovalo tzv. plénium národního výboru, volené většinovým způsobem, v němž převažovali komunisté a omezeně zde byli zastoupeni zástupci Národní fronty, podléhající schválení KSČ (členové lidové a socialistické strany). Tento systém přetrval až do pádu komunismu v roce 1989.

Potřeby praxe však způsobily, že do vedení měst a zejména menších obcí se přes politické požadavky dostávali lidé pragmaticky uvažující, řešící skutečné potřeby lidí, navazující na tradice územní samosprávy. Podle politologa Valeše právě místní a městské národní výbory „byly výjimečné jak svým právním postavením, schopností zapojit do místní správy i občany mimo tehdejší politické struktury, tak především věcným pragmatismem při řízení měst a obcí. Svým výkonem tzv. malé politiky se odlišovaly od jiných typů NV, které byly přes formální podobnost těsně spjaty s politickými, resp. stranickými strukturami vládnoucí moci. Fungování městských a místních NV tak vytvořilo podmínky pro rozvoj občanské společnosti na místní úrovni, zejména na sklonku komunistické vlády.“ (Valeš, 2005, s. 70-71)

Horní Police (Ober Politz) byla od vzniku obecního zřízení v polovině 19. století samostatnou obcí až do 50. let 20. století, kdy se na krátko stala součástí Žandova, poté opět samostatnou obcí až do poloviny roku 1980. Poté se opět na deset let (do července 1990) připojila k Žandovu. Až do roku 1946 výrazně převažovalo německé obyvatelstvo. V roce 1930 měla obec 1 260 obyvatel. (ČSÚ, 2006)

3.2 Obnovení obecního zřízení jako součást demokratizace veřejné správy

V roce 1991 se, ještě bývalé Československo, stalo členem Rady Evropy a ve veřejné správě začaly být uplatňovány standardy obvyklé v demokratických zemích. Obecně platila teze, že základem každého demokratického zřízení musí být místní společenství svobodných občanů (podrobně je tato myšlenka rozvedena v Evropské chartě místní samosprávy, o které pojednáme v dalším textu) a v evropském prostředí bylo standardem, že tato zásada je zakotvena v právním řádu jednotlivých členských zemí.

Rada Evropy představuje významnou mezinárodní organizaci, která byla založena 5. května 1949 v Londýně, a jejím hlavním přínosem bylo přijetí ústředního dokumentu klíčového významu Charty lidských práv a svobod. Členské státy byly zavázány uznat principy právního státu, chránit lidská práva a svobody. (Fiala, Pitrová, 2009) Dnes má 47 členů včetně České republiky. Na půdě Rady Evropy vznikla řada mezinárodních úmluv, a podle pacta sunt servanda jsou tyto smlouvy pro členské státy závazné. Jednou z nich je Evropská charta místní samosprávy.

Ústavním zákonem č. 294/1990 Sb. se základem místní samosprávy staly obce a volební období národních výborů bylo ukončeno dnem voleb do obecních zastupitelstev.

Zrušení se týkalo národních výborů všech stupňů, přičemž okresní národní výbory byly nahrazeny okresními úřady. Postavení obcí upravil Zákon České národní rady č. 367/1990 o obcích (obecní zřízení). Tvůrci zákona se inspirovali jak historickými zkušenostmi se samosprávou obcí v českých zemích, tak zkušenostmi vyspělých demokratických evropských států.

Po rozpadu Československa Ústava České republiky (zákon ČNR č. 1/1993 Sb., v platném znění) v článku 8 zaručila samosprávu územních samosprávných celků. V článku 99 a následujících pokládá za základní územní samosprávné celky „*územní společenství občanů, která mají právo na samosprávu a jsou samostatně spravována zastupitelstvy, jejichž členové mají být voleni tajným hlasováním na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva na čtyřleté volební období*“.

V první fázi územní samosprávu zastupovaly pouze obce a můžeme mluvit o předzvěsti reformy veřejné správy. Kraje byly zavedeny až v rámci reformy veřejné správy v roce 1997, kdy byl přijat zákon o vyšších územněsprávních celcích, a bylo vytvořeno 14 krajů. Jeho účinnost byla stanovena na rok 2000.

3.3 Vliv mezinárodních organizací na podobu české veřejné správy

V roce 1996 požádala Česká republika o přijetí do Evropské unie a v této souvislosti jí bylo doporučeno zrychlit reformu veřejné správy. Doporučení Parlamentního shromáždění o státní službě v rozšířené Evropě (1997) konstatovalo, že: „ustavení a konsolidace demokratických institucí ve střední a východní Evropě vyžaduje veřejnou správu loajální k voleným představitelům a s patřičným vztahem k občanům, jimž slouží (respectful to citizens in serves. (Čebišová in Ostrá, 2003, s. 160) Řada doporučení orgánů Evropské unie se týkala zvyšování demokratických prvků ve veřejné správě, přiblížení se k požadavkům právního státu zdokonalením tvorby a aplikace práva ve veřejné správě, zlepšení správní kultury a etiky, zvýšení efektivnosti správních procesů, zvýšení účinnosti kontrolních mechanismů přizpůsobením veřejné správy požadavkům vyplývajícím z evropských integračních procesů. (Matula in Ostrá, 2003) Další doporučení se týkala decentralizace, dekoncentrace a uplatňování subsidiarity.

V současnosti je pro Českou republiku, stejně jako pro další členské země Evropské unie, závazujícím dokumentem Lisabonská smlouva, která pozměňuje Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropského společenství. Byla podepsána na zasedání Evropské rady dne 13. prosince 2007 v Lisabonu a byla ratifikována všemi členskými státy

Evropské unie. Lisabonská smlouva stanovuje způsob fungování Evropské unie, a lze ji považovat za základní dokument, ve kterém jsou obsaženy hodnoty, které musí respektovat veřejná správa, aby byla správou dobrou. Právo na dobrou správu je občanům přiznáno článkem 41 Listiny základních práv a svobod Evropské unie a prostřednictvím Lisabonské smlouvy je součástí procesního práva Evropské unie.

3.4 Reforma veřejné správy na místní úrovni

Koncepce reformy veřejné správy byla schválena v roce 1999 (Usnesení vlády č. 601/1999). Zákon o obcích z roku 1990 nahradil zákon nový, a to Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), za ním následoval Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení). Podobu nového zákona o obcích výrazně ovlivnila skutečnost, že v roce 1999 podepsala Česká republika Evropskou chartu místní samosprávy.

3.4.1 Evropská charta místní samosprávy

Evropská charta místní samosprávy pochází z roku 1985 a Česká republika se k ní přihlásila v roce 1999. V České republice je stejně jako v dalších zemích místní samosprávy zakotvena přímo v Ústavě a základním článkem je obec. Podpisem Charty se Česká republika zavázala k zajištění politické, správní a finanční nezávislosti místní samosprávy a byla východiskem pro reformu územní samosprávy.

Přímo v preambuli se Evropská charta místní samosprávy hlásí ke společnému dědictví evropských zemí, které by se mělo odrazit v podobě veřejné správy v členských zemích. Společným východiskem je uznání základního východiska pro podobu veřejné správy, spočívajícího v tom, že základem každého demokratického zřízení je místní společenství občanů, a že občané mají právo podílet se na správě věcí veřejných, což se nejlépe realizuje na místní úrovni. Právě odpovědní místní společenství jsou schopná zajistit, aby veřejná správa byla blízka občanům.

Charta evropské samosprávy v ochraně a posilování místní samosprávy vidí nástroj k budování společné Evropy, založené na demokratizaci a decentralizaci. Místní společenství mají demokraticky zvolené rozhodovací sbory vybavené značnou autonomií a státy jim mají zajistit organizační a finanční podmínky, aby mohly svoji úlohu naplňovat. (Rada Evropy, 1985)

V České republice se výše uvedené principy staly východiskem pro reformu veřejné správy na místní úrovni a promítly se do zákona o obcích.

3.4.2 Zákon č. 128/2000 Sb., zákon o obcích (obecní zřízení)

Zákon o obcích upravuje práva a povinnosti obcí. Skládá se ze tří částí, z nichž první má osm hlav vymezených takto:

- Hlava první – obecná ustanovení (obec jako základní územní samosprávné společenství občanů)
- Hlava druhá – samostatná působnost obce (obec je veřejnosprávní korporace, disponující vlastním majetkem, obce nad 3 000 obyvatel mohou být prohlášeny za města nebo městyse, statutární města lze dělit na územní části, které mají vlastní samosprávy)
- Hlava třetí – přenesená působnost obcí (stát část pravomocí státní správy může přenést na orgány samosprávy)
- Hlava čtvrtá – orgány obce (zastupitelstvo, rada, starosta)
- Hlava pátá – orgány zastupitelstva a rady obce (výbory, komise)
- Hlava šestá – dozor
- Hlava sedmá – kontrola výkonu samostatné a přenesené působnosti
- Hlava osmá – statutární města

Druhá část obsahuje společná a přechodná ustanovení a část třetí závěrečná ustanovení.

Reforma veřejné správy se obcí nedotkla pouze přijetím výše uvedeným zákonem. V další fázi reformy došlo ke zrušení okresních úřadů (2002) a byl zaveden smíšený model veřejné správy, v rámci kterého orgány územní správy vykonávají vedle samostatné působnosti (samosprávy) i působnost přenesenou (zákonem stanovený díl místní státní správy). Většina kompetencí zrušených okresních úřadů byla převedena do tzv. přenesené působnosti obcí, menší část do přenesené působnosti krajů. Zákonem č. 313/2002 Sb., kterým se mění zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů, byl vytvořen systém rozlišující tři různé kategorie obcí podle rozsahu výkonu přenesené působnosti. „*Vztah mezi obcemi a kraji je založen na respektování autonomie samosprávného postavení obcí, kdy krajům je přiznáno vyšší, nikoliv však nadřazené postavení.*“ (Průcha, 2004, s. 171)

Významnou součástí reformy veřejné správy bylo přijetí Zákona č. 312/2002 Sb., o úřednících samosprávných územních celků a o změně některých zákonů.

Principy dobré správy jsou zakotveny v Etickém kodexu zaměstnanců veřejné správy (příloha k usnesení vlády ze dne 9. května 2012 č. 331), který jako interní předpis má platnost pro celou oblast veřejné správy.

Dosud probíhající třetí fáze reformy je zaměřena na modernizaci veřejné správy, a to i na místní úrovni a aktuálně na dokončení její digitalizace.

4 Územní samospráva obcí

Zákon č. 128/2000 Sb. definuje obec takto: „*Obec je základním územním samosprávným společenstvím občanů; tvoří územní celek, který je vymezen hranicí území obce*“. (§ 1) „*Obec je veřejnoprávní korporací, má vlastní majetek. Obec vystupuje v právních vztazích svým jménem a nese odpovědnost z těchto vztahů vyplývajících.*“ (§ 2, odst. 1) Zákon č. 128/2000 Sb. se vztahuje na všechny typy obcí bez ohledu na velikost.

Tabulka č. 1: Druhy obcí podle platné české legislativy

Podle charakteru obce existují	V návaznosti na zákonem svěřený výkon státní správy legislativa rozlišuje
Obce	Obce s pověřeným obecním úřadem (tzv. dvojkové obce, je jich cca 380)
Městysy	Obce s rozšířenou působností (tzv. trojkové obce, též „ORCH“, je jich cca 200)
Města	Obce s matričním úřadem (cca 1200)
Statutární města	Obce se stavebním úřadem (cca 600)
Hlavní město Praha	Obce, v nichž je k dispozici Czech POINT

Zdroj: Ochrana F, et al., 2015

Obecně můžeme konstatovat, že posláním obce je pečovat o rozvoj území, o blaho občanů a naplňovat veřejný zájem. V České republice je uplatňován smíšený model veřejné správy a vybrané obce vykonávají část státní správy a v tomto směru podléhají kontrole státu.

4.1 Funkce obcí

Ve výše uvedené souvislosti Balík mluví o přirozených a přiřazených funkcích obcí. Přirozené funkce obcí dělí na 7 funkcí, a to na:

- politickou
- ekonomickou
- sociální
- ekologickou
- bezpečnostní
- infrastrukturální
- prognostickou

Politická funkce

Zahrnuje vyhlášení místního referenda, jeho vyhodnocování a realizaci výsledků, volbu a ustavení orgánů obce, rozhodování o členství v dobrovolných svazcích obcí včetně mezinárodních, vytváření partnerství s dalšími obcemi, udělování čestného občanství, udělování cen, pojmenovávání ulic a dalších veřejných prostranství.

Ekonomická funkce

Zahrnuje hospodaření obce, sestavování rozpočtu, schvalování závěrečného účtu a hospodaření podle schváleného rozpočtu, hospodaření s majetkem, zřizování peněžních fondů, zakládání a rušení právnických osob a organizačních složek samosprávných územních celků, rozhodování o účasti v nadacích a obchodních společnostech, přijímání a udělování darů.

Sociální funkce

Týká se především zajištění vzdělávání prostřednictvím zřizování mateřských a základních škol, výjimečně i středních, zajištění zdravotní péče (zřizování zdravotních středisek), péče o staré občany (zřizování pečovatelských domů a klubů důchodců), zřizování a zajištění provozu sportovišť a kulturních zařízení, zřizování hřbitovů apod.

Ekologická funkce

Představuje především zajištění čistoty obce, zajištění svozu a likvidace odpadu a v neposlední řadě odvod a čištění odpadních vod.

Bezpečnostní funkce

Bezpečnostní funkce spočívá především v možnosti zřizovat obecní policii.

Infrastrukturální funkce

Infrastrukturální funkce představuje zajištění údržby a provozu místních komunikací (silnic, chodníků, cyklostezek), vodovodních a kanalizačních sítí apod.

Prognostická funkce

Slouží k přípravě obce na budoucnost. Zahrnuje schvalování programu rozvoje obce, územního plánu, regulačního plánu a dalších koncepčních dokumentů v oblasti politického, ekonomického, sociálního, právního a organizačního rozvoje. (Balík, 2009)

„Pro plnění těchto funkcí mají obce řadu nástrojů od usnesení zastupitelstva či rady, uzavření smlouvy, či uplatnění práva zahrnujícího vydávání obecně závazných vyhlášek v záležitostech samostatné působnosti a ukládání sankcí.“ (Balík, 2009, s. 31)

Podle Balíka v praxi někdy dochází k odlišnému výkladu toho, zda se jedná o záležitost vykonávané v samostatné působnosti, či zda se jedná o výkon přenesené působnosti státu. Toto přináší problémy zejména v oblasti financování.

4.2 Orgány obcí

Vzhledem k tomu, že má práce se týká malé obce, vyzdvihnu v následujícím textu zejména ty oblasti a činnosti orgánů obcí, které s fungováním malých obcí souvisí.

4.2.1 Obecní zastupitelstvo

Podle Zákona č. 128/2000 Sb., o obcích je nejvyšším orgánem obce obecní (městské) zastupitelstvo. Obecní zastupitelstvo se volí v přímých volbách na principu poměrného zastoupení. Funkční období zastupitelstva stanovil zákon na čtyři roky. Na prvním (povolebním) ustavujícím zasedání volí zastupitelstvo ze zvolených členů zastupitelstva starostu a místostarostu/y. Počet členů zastupitelstva je vždy lichý a zákon jej vymezil podle počtu obyvatel obce.

Tabulka č. 2: Počet členů obecního zastupitelstva

Počet obyvatel	Počet členů obecního zastupitelstva
Méně než 500	5-15
500-3 000	7-15
3 000-10 000	11-25
10 000-50 000	15-35
50 000-150 000	25-45
Nad 150 000	35-55

Zdroj: § 68 Zákona 128/2000 Sb., o obcích v platném znění

4.2.2 Výkonné orgány (rada obce, starosta, obecní úřad)

Rada obce je výkonným orgánem odpovědným zastupitelstvu. Tvoří ji starosta, místostarosta/ové a další členové zvolení ze členů obecního zastupitelstva. V obcích, kde má zastupitelstvo méně než 15 členů, se rada nezřizuje a její funkce vykonává starosta (místostarosta/ové).

Starosta je dalším výkonným orgánem obce. Starosta zastupuje obec navenek a je jejím vedoucím manažerem. Stojí v čele obecního (městského) úřadu.

Obecní (městský) úřad tvoří starosta, místostarosta/ové, tajemník a zaměstnanci obce. Městské úřady zřizují jednotlivé odbory a oddělení. V oblasti výkonu státní správy v přenesené působnosti má obecní úřad postavení správního úřadu a podléhá kontrole příslušného krajského úřadu. Tajemník je zaměstnancem obce a zastává funkci vedoucího obecního (městského) úřadu. Jeho nadřízeným je starosta (Zákon č. 312/2002 Sb., o úřednících samosprávních územních celků).

Ve veřejném prostoru je (zejména po zavedení přímé volby prezidenta) často frekventovaným tématem zavedení přímé volby starostů, což by vyžadovalo mimo jiné změnu Ústavy. Jedním z problémů je, že v České republice nejsou na funkci starosty stanoveny zákonem žádné kvalifikační požadavky ani stupeň vzdělávání. Požadavky na modernizaci veřejné správy spočívající zejména v zavádění manažerských přístupů a elektronizace, však vyžadují na starosty řadu nových kompetencí, a to i v případě menších obcí.

4.3 Volby do obecního zastupitelstva

Pravidla konání voleb do obecních zastupitelstev upravuje Zákon č. 491/2001 Sb., o volbách do obecních zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů ve znění pozdějších předpisů a prováděcí vyhláška MV ČR č. 59/2002 Sb.

Zákon rozlišuje podle termínu konání tyto druhy voleb:

1) Řádné volby

Řádné volby vyhláší prezident republiky nejméně 90 dní před jejich konáním. Konají se současně ve všech obcích ČR ve dvou hlasovacích dnech (v pátek a v sobotu) a jejich vyhlášení je uveřejněno ve Sbírce zákonů.

2) Dodatečné volby

Pokud se řádné volby nekonaly z důvodu nedostatečného počtu kandidátů do obecního zastupitelstva (§ 23 odst. 8 Zákona o volbách), vyhlásí ministr vnitra nové volby, a to do 30 dnů po zveřejnění výsledků voleb Státní volební komisí.

3) Opakované volby a opakované hlasování

Pokud je neplatnost hlasování nebo neplatnost voleb uznána soudem (§ 60 Zákona o volbách) vyhlásí ministr vnitra opakování hlasování nebo opakování voleb do 30 dnů ode dne, kdy je mu doručeno rozhodnutí soudu.

4) Nové volby

Nové volby se konají pouze v zákonem stanovených případech, a to:

- počet zastupitelů se sníží více než o polovinu členů oproti počtu členů stanovených zákonem a nejsou náhradníci;
- počet členů zastupitelstva se sníží pod 5 a nejsou náhradníci;
- dojde ke vzniku nové obce, městské části nebo městského obvodu;
- zastupitelstvo bylo rozpuštěno.

Nové volby vyhláší ministr vnitra a nekonají se v posledních 6 měsících funkčního období zastupitelstev obcí. S výjimkou řádných voleb se všechny další volby konají pouze v jednom dni.

Právo být volen členem zastupitelstva má každý volič, který má právo volit do příslušného zastupitelstva (pasivní volební právo, § 5 odst. 1 Zákona o volbách), pokud není ve výkonu trestu odnětí svobody nebo nemá omezenou svéprávnost k výkonu volebního práva. V zákonem stanovených případech je funkce člena zastupitelstva neslučitelná s tím, aby zastupitel byl zároveň zaměstnancem obce, pověřeného obecního úřadu, krajského úřadu nebo finančního úřadu (§ 5 odst. 3 Zákona o volbách), případně z důvodů stanovených jinými zákony (Zákon o nejvyšším kontrolním úřadu ve znění pozdějších předpisů, Zákon o státní službě, Zákon o státním zastupitelství, Zákon o vojácích z povolání).

4.4 Institut místního referenda

Institut místního referenda je jediný nástroj přímé demokracie, který je v České republice uplatňován v praxi (celostátní referendum se konalo pouze jednou v souvislosti se vstupem České republiky do Evropské unie). Konání místního referenda upravuje Zákon č. 22/2004 Sb. o místním referendu a změně některých zákonů.

Zákon jednoznačně určil, které otázky nemohou být předmětem hlasování místního referenda. V místním referendu nesmí být rozhodováno o celé řadě záležitostí, které jsou vyjmenovány v § 7 a týkají se např. místních poplatků, rozpočtu obce, zřizování a rušení orgánů obce, volby starosty či primátora, volby místostarostů a členů rady. Předmětem referenda rovněž nesmí být otázky, které by byly v rozporu s právními předpisy, uzavírání veřejnoprávních smluv, obecně závazné vyhlášky obce atd.

Hlasování v místním referendu se může zúčastnit každý občan obce, který má právo volit do obecního zastupitelstva. Využití místního referenda se týká jen některých záležitostí v oblasti místní samosprávy a při jeho vyhlášení je nutno odpovědně zvažovat, zda občané a občanské skupiny v daném období skutečně využijí svého práva na účast v procesu přímé demokracie a zda organizátoři kampaně mají šanci zvítězit. Úspěch nebo neúspěch občanů a občanských skupin v referendových kampaních ovlivňuje řada faktorů a politické výsledky referenda záleží na:

- zda se iniciátorům podaří shromáždit dostatek podpisů k tomu, aby se o otázce hlasovalo;
- zda se jim podaří přimět k hlasování dostatečný počet občanů, aby byl výsledek referenda platný;
- zda referendum „vyhrají“;
- zda se iniciátorům podaří dosáhnout dalších cílů kampaně nebo zda má kampaň jako taková transformační vliv na místní politiku, např. ovlivní to, zda úřadující politici vyhrají nebo prohrají další volby. (Rigel, 2011)

Zákon dále požaduje (§ 8 odst. 3 Zákona o místním referendu), aby otázka, která je předmětem referenda, byla formulována tak, aby odpověď zněla ano nebo ne, neumožňovala dvojí výklad, nemohla občany oprávněné k hlasování dezinformovat, nebyla zavádějící, nevyužila vícerých záporů, nebyla sugestivní či kapciózní. (Rigel, 2011)

Podle Zákona o místním referendu rozhoduje o vyhlášení místního referenda buď zastupitelstvo obce ze své vůle, nebo na návrh přípravného výboru na konání referenda.

Vyhlášení místního referenda z rozhodnutí zastupitelstva

Pro vyhlášení místního referenda zastupitelstvem podle § 8 odst. 1 písm. a) Zákona o místním referendu musí být splněny podmínky, které jsou upraveny v § 14 téhož zákona. Především musí pro vydání usnesení o vyhlášení místního referenda hlasovat prostá většina všech zastupitelů obce. Dané usnesení musí obsahovat následující náležitosti:

- označení území, na němž se konání místního referenda navrhuje;
- znění otázky, popřípadě otázek, navržené k rozhodnutí v místním referendu;
- odůvodnění návrhu;
- odhad nákladů spojených s provedením místního referenda a realizací rozhodnutí přijatého v místním referendu a způsob jejich úhrady z rozpočtu obce, popřípadě statutárního města.

Pokud zastupitelstvo rozhodne o konání místního referenda a přijme usnesení, které obsahuje výše uvedené náležitosti, vyvěsí dané usnesení na úřední desce obecního úřadu po dobu 15 dnů.

Vyhlášení místního referenda na návrh přípravného výboru

Vyhlášení místního referenda na návrh přípravného výboru představuje významný nástroj přímé demokracie a slouží jako nástroj kontroly vůči voleným orgánům obce. Přípravný výbor jakožto iniciátor místního referenda musí být tvořen nejméně třemi oprávněnými osobami (viz. § 2 Zákona o místním referendu). V případě místního referenda o oddělení části obce se přípravný výbor řídí § 21 odst. 2 a 3 Zákona o obcích, podle kterého přípravný výbor musí být nejen minimálně tříčlenný, ale pokud má více než tři členy, musí být jejich počet lichý.

Přípravný výbor:

- podle Zákona o místním referendu navrhuje jeho uspořádání, tj. připravuje návrh na jeho konání podle § 10, získává podpisy na podpisovou listinu podle § 11, předkládá návrh obecnímu úřadu nebo magistrátu statutárního města podle § 12;
- deleguje členy do komisí pro hlasování;
- může podat soudu návrh na určení, že místní referendum má být vyhlášeno nebo že návrh přípravného výboru nemá vady;
- může podat soudu návrh na neplatnost hlasování a návrh na vyslovení neplatnosti rozhodnutí v místním referendu.

Vzhledem k tomu, že přípravný výbor nemá právní subjektivitu, jmenuje ze svých členů zmocněnce, který jedná jeho jménem. Úkony zmocněnce jsou pro přípravný výbor závazné. (Nález Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 995/09 45 in RIGEL, 2011) Zákon o místním referendu stanoví, že návrh přípravného výboru může být podán, pokud jej v obci, která má do 3 000 obyvatel, podpořilo svým podpisem alespoň 30 % oprávněných osob, do 20 000 obyvatel 20 %, do 200 000 obyvatel 10 %, nad 200 000 obyvatel alespoň 6 % oprávněných osob. Nedílnou součástí návrhu přípravného výboru je podpisová listina s očíslovanými podpisovými archy opatřená náležitostmi podle zákona. Zákon stanovuje, že se místní referendum koná v jednom dni. Výjimkou jsou případy, kdy se místní referendum koná současně s volbami do zastupitelstev obcí, zastupitelstev krajů, do Parlamentu nebo Senátu, České republiky, případně do Evropského parlamentu.

Platnost místního referenda

Podle zákona vstupují výsledky místního referenda v platnost, pokud se jej zúčastnil potřebný počet oprávněných osob (§ 78 Zákona o místním referendu), a pokud nebyla vyslovena neplatnost rozhodnutí soudem podle § 58 zákona o místním referendu. K platnosti místního referenda je zapotřebí účasti alespoň 35 % oprávněných osob zapsaných v seznamech oprávněných osob (počet vydaných úředních obálek). Aby místní referendum bylo závazné, je zapotřebí, aby pro jednu z variant hlasovala nadpoloviční většina oprávněných osob, které se místního referenda zúčastnili. Současně však musí být splněna podmínka, že pro odpověď musí hlasovat 25 % z celkového počtu oprávněných osob.

Konaná místní referenda lze tak podle jejich důsledků rozdělit do tří skupin:

- platná a závazná;
- neplatná a nezávazná;
- platná, ale nezávazná. (Rigel, 2011)

Obecně platí, že čím je obec větší, tím menší šanci na úspěch má místní referendum v ní konané. Někteří autoři proto navrhují úpravu hranice pro stanovení platnosti referenda a nabízejí jiný způsob jejího stanovení, např. stanovení hranice podle počtu osob (stanoveného absolutním číslem či procentem), které se účastnily posledních voleb do místního zastupitelstva. (Rigel, 2011)

Od roku 2000 proběhla v České republice řada místních referend, mezi nimiž převažovala referenda týkající se problematiky životního prostředí, (např. kampaně proti ukládání jaderného odpadu, rozvoji hornictví, stavbě dálnic atd.). Zejména v menších obcích může místní referendum výrazně ovlivnit život v obci a do určité míry slouží jako nástroj boje o politickou moc především tím, že může výrazným způsobem ovlivnit budoucí složení zastupitelstva.

5 Volby do obecních zastupitelstev 1994–2018

V politologické literatuře jsou sice hlavním předmětem zájmu parlamentní volby, ale existují autoři, kteří se věnují lokální politice a tím pádem se zabývají i volbami do obecních zastupitelstev. Obecně došli k závěru, že volební výsledky se v obcích ve sněmovních a komunálních volbách od sebe výrazně liší. Další specifikou voleb do obecních zastupitelstev (komunálních voleb) je, že nabídka kandidátů v obcích je jiná než v parlamentních (sněmovních a senátních). V komunálních volbách často kandidují neparlamentní strany, různá občanská uskupení a nezávislí kandidáti. (Šaradín, 2004) Politologové upozorňují na rozdíl ve vypovídací hodnotě voleb ve velkých městech a v malých obcích. Ve velkých městech volební výsledky do určité míry odpovídají celostátnímu rozložení politických sil, ale v menších obcích mohou rozložení politických sil výrazně zkreslovat. V malých obcích jsou často kandidáti bez politické příslušnosti na kandidátní listině některé parlamentní politické strany, s níž ve skutečnosti nemají nic společného. Rovněž vznikají politické koalice, které by na celostátní úrovni byly nepřijatelné. (Čmejrek, Bubeníček, Čopík, 2010)

Citovaní autoři odkazují na publikaci *Democracy At The Local Level*, (Sisk, 2001) ve které jsou vymezeny podněty a výzvy pro reformu demokratických institucí na lokální úrovni v současné době, vycházejícími z jejich konfrontace s celosvětovými globalizačními procesy. Lokální vládnutí (*local governance* sisk) definuje jako řízení konfliktních situací (krizový management) a lokální demokracii chápe jako spolupráci lokální vlády (orgánů obce) a občanské společnosti. Demokratické procesy na lokální úrovni potom zahrnují:

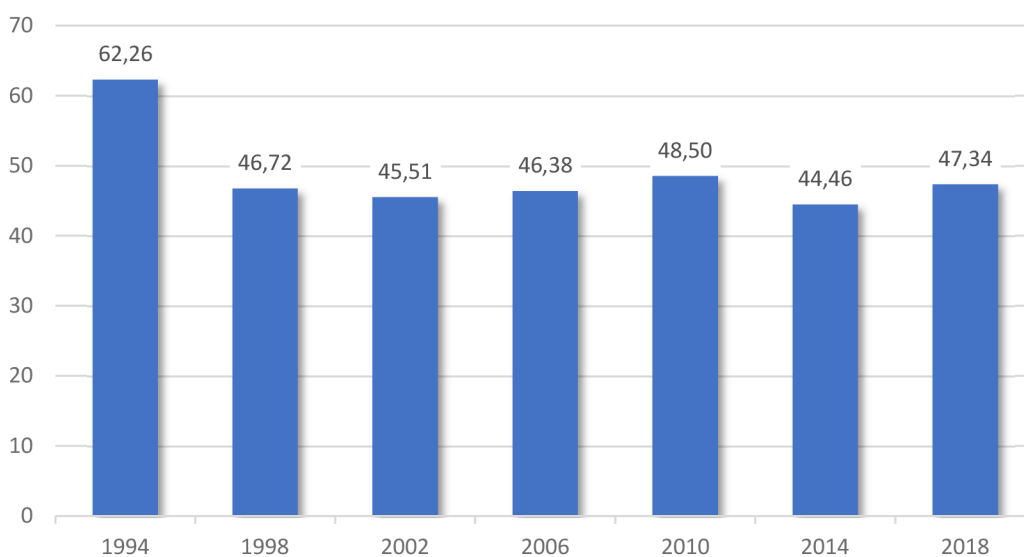
- pravidelně se opakující volby;
- právo politické opozice a menšin na vyjádření svých představ včetně možnosti ovlivnit rozhodovací proces;
- možnost alternativních vlád;
- uznání a ochranu základních občanských a politických práv;
- právo na osobní rozvoj, ekonomická a ekologická práva. (Sisk, 2001 in Čmejrek, Bubeníček, Čopík, 2010, s. 12)

V současnosti se stále více ukazuje, že na lokální úrovni je efektivní využívat nástrojů přímé demokracie především místních referend, ale i široké spolupráce lokální vlády s neziskovým sektorem, podnikateli a občany vůbec.

Základním nástrojem zastupitelské demokracie jsou svobodné (přímé a tajné) volby. Aby občan mohl svobodně rozhodnout, měl by mít možnost volit z několika možných politických alternativ, což v případě malých obcí bývá problém vzhledem k malému počtu kandidátů a malému počtu zastoupených politických stran.

Je zaznamenáno, že nejvyšší volební účast ve volbách do obecních zastupitelstev byla v prvních volbách v roce 1994, kdy se voleb zúčastnilo více než 60 % oprávněných voličů. V dalších řádných volbách je počet občanů, kteří využijí svého volebního práva permanentně nižší než 50 %, liší se ale, jak podle krajů, tak podle jednotlivých obcí. „*Obecně totiž platí, že čím má obec menší počet obyvatel, tím vyšší podíl občanů se účastní volebního hlasování.*“ (Český statistický úřad, 2014) Celostátním trendem v průběhu let je snižování počtu odevzdaných hlasů dlouhodobě úspěšným parlamentním stranám a podpora nových uskupení. Nejúspěšnější navrhuje skupinou, ve všech doposud konaných komunálních volbách, jsou nezávislí kandidáti, ať už sdružení či jednotliví kandidáti. Platí to zejména pro malé obce, kde často zástupci politických stran ani samostatně nekandidují. (Český statistický úřad, 2014) Tento trend pokračoval i v posledních uskutečněných volbách do obecních zastupitelstev v roce 2018.

Graf č. 1: Volební účast ve volbách do obecních zastupitelstev v letech 1994–2018 v %

Zdroj: ČSÚ, 2020

5.1 Specifika voleb do obecních zastupitelstev v malých obcích

V roce 1994 se uskutečnily první volby do obecních zastupitelstev po vzniku samostatné České republiky. Zaznamenaly zatím nepřekonanou rekordní voličskou účast (62,26 %). Způsob voleb upravoval nově vytvořený Zákon č. 152/1994 Sb., o volbách do zastupitelstev v obcích a o změně a doplnění některých dalších zákonů.

Podle zákona měl volič k dispozici počet hlasů, který odpovídal počtu volených zastupitelů a mohl s nimi naložit třemi způsoby:

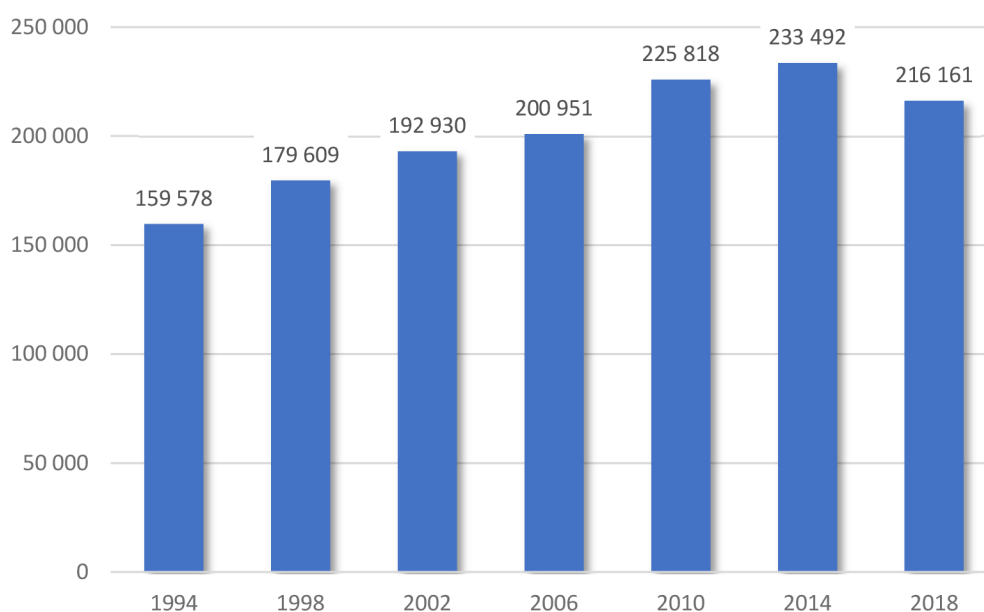
- na lístku označit jednu politickou stranu a tím všechny své hlasy odevzdá této straně (tedy volit všechny její kandidáty);
- hlasovat pro osobnosti a všechny své hlasy rozdělit mezi kandidáty napříč kandidátními listinami;
- oba způsoby zkombinovat, tedy vybrat osobnosti napříč kandidátními listinami a zbytek hlasů přidělit jedné z politických stran. Hlasy pak získali kandidáti s největším počtem hlasů.

Lebeda připomíná, že voliči se mylně domnívali, že své hlasy dávají pouze a jenom jim vybraným osobnostem. Díky uplatňovanému systému přepočtu na mandáty byl ve skutečnosti hlas pro některého z kandidátů v první řadě hlasem pro politickou stranu, na jejíž listině kandidoval. Hlasy, které strana obdrží jako celek, se sčítají s těmi, které voliči dali jejím jednotlivým kandidátům. Na základě součtu všech hlasů pro stranu, ať je získala kterýmkoli z výše popsaných způsobů, pak celá strana obdrží určitý počet mandátů. K rozdělování mandátů se používal klasický D'Hondtův volební dělitel 10. Mandáty se rozdělovaly výhradně mezi strany, a kolik hlasů jednotliví kandidáti získali, není podstatné. Jakmile měla strana vypočteno, kolik zastupitelů jí případně, přicházela druhá fáze – obsazení mandátů konkrétními jmény. Zastupitelská křesla se pak přidělovaly podle pořadí kandidátů na stranické listině od shora směrem dolů a teprve nyní měly význam preferenční hlasy, zejména v případě obecních zastupitelstev do 10 členů. (Lebeda, 2009)

Podle Balíka je jedním z hlavních rysů malých a nejmenších obcí úzký sociální prostor a značná provázanost sociální sítě uvnitř komunity. Toto determinuje podobu komunální politiky, ovlivňuje socializaci i formy politické participace občanů a zejména jejich volební chování. V rámci politických systémů malých obcí, respektive obcí do dvou tisíc obyvatel je spektrum celostátních politických stran zpravidla omezené. To má přirozeně

vliv i na úlohu politických stran a podobu stranických systémů v malých obcích. V nejmenších obcích do 1 000 obyvatel často nejsou politické strany žádné, působí tam pouze nezávislí a jejich sdružení. Volič se v malých obcích rozhoduje zpravidla podle osobních sympatií a zkušeností s prací kandidáta pro obec než podle jeho stranické příslušnosti. Teprve s rostoucí velikostí obce vzrůstá význam politických stran a jejich ideologií či programů a podobá se politickému spektru v republikovém měřítku s tím, že nezávislí kandidáti hrají pouze okrajovou roli. Ve velkých městech se již místní politické spektrum více podobá spektru vyšších politických rovin. Volební chování voličstva větších měst je při komunálních volbách a volbách do dolní komory parlamentu téměř identické. Nezávislí kandidáti jsou vytěšňováni parlamentními stranami a hrají spíše jen okrajovou roli.

Graf č. 2: Vývoj počtu kandidátů na obecní zastupitele v letech 1994-2018

Zdroj: ČSÚ, 2020

Zatímco od roku 1994 se počet kandidátů na zastupitele zvyšoval, v roce 2018 se mírně snížil. Jako důvod je podle Balíka uváděno zpřísnění požadavků na některé volené funkcionáře veřejné správy. V roce 2017 totiž vstoupila v platnost novela zákona o střetu zájmů, která nařizovala starostům, místostarostům, radním a uvolněným zastupitelům povinnost zveřejňovat informace o nabytém majetku, a to i na internetu. V roce 2018 byla po zásahu Ústavního soudu tato povinnost zmírněna (odpadla povinnost zveřejňovat informace na internetu s ohledem na ochranu soukromí). (Hájek, Balík, 2020)

5.2 Průběh a výsledky voleb do místních zastupitelstev 1994-2018

V samostatné České republice se volby uskutečnily zatím sedmkrát a další volby proběhnou v roce letošním. Podrobněji se věnuji volbám realizovaným po přijetí nového volebního zákona č. 491/2001 Sb. volebního zákona s důrazem na poslední uskutečněné volby v roce 2018. Vzhledem k tématu práce krátce zmíním problematiku voleb do obecních zastupitelstev v malých obcích (do 1 000 obyvatel).

5.2.1 Komunální volby 1994

První komunální volby se uskutečnily ve dnech 18. a 19. listopadu 1994. Ve volbách bylo zvoleno 6 262 zastupitelstev a 62 160 zastupitelů. Podíl zvolených žen dosáhl 17,86 %. (ČSÚ, 2020) Specifika komunálních voleb jsou podmíněna především tím, že více než čtvrtina obcí má méně než 200 obyvatel, a více než polovina obcí méně než 500 obyvatel. Obce s méně než 1 000 obyvateli představují více než tři čtvrtiny obcí a téměř 90 % obcí v ČR má méně než 2 000 obyvatel. (Balík, 2009) Především díky této skutečnosti výrazně uspěla sdružení nezávislých kandidátů a jednotliví kandidáti.

5.2.2 Komunální volby 1998

Volby do zastupitelstev obcí roku 1998 se uskutečnily 13. a 14. listopadu. Bylo zvoleno 62 920 zastupitelů, z toho 50 008 mužů a 12 912 žen. Volební účast byla menší než v roce 1994 a dosáhla 45,02 %. Nejlepších výsledků opět dosáhla nezávislá sdružení kandidátů a nezávislí kandidáti.

5.2.3 Komunální volby 2002

Volby v tomto roce se uskutečnily 1. a 2. listopadu. Proběhly podle nového volebního Zákona č. 491/2001 Sb., jehož nejvýznamnější úpravou bylo zavedení 5% uzavírací klauzule. Voličská účast byla 45,51 %. Výrazným rysem bylo zastoupení neparlamentních uskupení, zejména uskupení lokálních. 68,16 % získaly parlamentní strany Česká strana sociálně demokratická, Komunistická strana Čech a Moravy, Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová, Občanská demokratická strana a Unie svobody – Demokratická unie), ale v přepočtu na počet mandátů byla vítězem voleb nejruznější sdružení nezávislých kandidátů a nezávislí kandidáti, kteří obdrželi více mandátů než kterákoli parlamentní strana (o 1 232 více než nejúspěšnější lidovci). Sdružení nezávislých obsadilo 3 094 zastupitelských míst.

5.2.4 Komunální volby 2006

Volby do obecních zastupitelstev 2006 se uskutečnily ve dnech 20. a 21. října a zúčastnilo se jich 46,38 % oprávněných voličů. Celkem kandidovalo 185 989 kandidátů (70,62 % mužů a 29,38 % žen). Nejvíce kandidátů již tradičně postavili nezávislí (tedy skuteční nezávislí kandidáti, kteří museli pro svou kandidaturu sesbírat patřičný počet podpisů), včetně těch, kteří kandidovali pod záštitou nejrůznějších nestranických subjektů (Nezávislí, Nestraníci, Sdružení nestraníků, Nezávislá volba, Hnutí nezávislých za harmonický rozvoj obcí a měst, Nezávislí starostové pro kraj apod.). Představovali téměř polovinu (cca 47,5 %). (Balík, 2006)

Podle Balíka byli vítězové maximálně dva, a to roztržštění nezávislí kandidáti, kteří obdrželi nejvíce mandátů (přes tři pětiny) a ODS, která z politických stran získala největší počet mandátů a ovládla i města. V mnohých statutárních městech získala dokonce nadpoloviční většinu mandátů. Výrazně se projevil trend zahrnující nárůst mandátů nezávislých kandidátů. V některých obcích toho využily politické strany, např. komunisté vystupovali pod hlavičkou nezávislého uskupení. „*ODS dokázala zvýšit podíl svých hlasů o téměř 12 % a počet zastupitelů o 1 023 (což je 1,7 % a o 0,4 % zvýšili počet zastupitelů Zelení – ze 108 na 319 (podíl jejich hlasů činil 4,9 %). Všechny další parlamentní strany své zastoupení i podíl na hlasech ztratily.*“ (Balík, 2006) Až třetí ze stran skončili komunisté, dosud zvyklí na místo druhé. Přišli o téměř o 4 % hlasů a o 1 400 mandátů, získali 4 131 (11 % hlasů). V porovnání s rokem 1994 přišli o cca 2 100 mandátů, tedy rovněž o třetinu. V zastupitelstvech obcí byla převaha nezávislých ještě větší než v rámci celkových výsledků (více než 70 %). Ze stran největší úspěch zaznamenala KDU-ČSL, za ní následovaly ODS, KSČM a ČSSD. ODS byla jedinou stranou, která zaznamenala lepší výsledky než v předchozích volbách v roce 2002. Zvýšení mandátů o 500 ukazovalo, že měla podporu nejen ve městech, ale i v obcích.

5.2.5 Komunální volby 2010

Volby do obecních zastupitelstev se konaly 15. a 16. října současně s volbami do Senátu České republiky. Voličská účast byla vyšší než v předchozích letech a činila 48,50 %. Výsledkem voleb bylo jasné vítězství nezávislých kandidátů, kteří získali 30 597 zastupitelských míst, tj. téměř polovinu (49,22 %). Z politických stran nejvíce hlasů získala ČSSD (19,68 %), ale v počtu mandátů ji předstihla ODS, která měla o 600 mandátů více (18,79 %). Propadly Věci veřejné, které získaly jen 340 zastupitelských míst.

5.2.6 Komunální volby 2014

V roce 2014 se volby do zastupitelstev měst a obcí uskutečnily ve dnech 10. a 11. října společně s volbami do třetiny Senátu. Volební účast činila 44,46 %, oproti roku 2010 se tedy jednalo o mírný pokles. Byl zaznamenán prozatím rekordní počet kandidátů na místa zastupitelů (233 492). Bylo rozděleno více než 62 300 mandátů. Více než 5 000 jich obhajovala ODS, přibližně 4 500 ČSSD, cca 4 000 KDU-ČSL a více než 3 000 KSČM. Celkem kandidovalo na tato místa více než 234 000 kandidátů, z nichž byla téměř třetina žen. Poprvé mohli volit i občané zemí Evropské unie, kteří mají na území obce přechodný pobyt; dříve mohli do zastupitelstev volit pouze občané zemí EU s trvalým pobytem.

Nejvíce hlasů získala Sdružení nezávislých kandidátů – místní sdružení, a to 11 564 737 (získali 32 779 mandátů). Nezávislí kandidáti získali 692 294 hlasů a 6 333 mandátů. Ze stran byla nejúspěšnější ČSSD, získala 12 533 655 hlasů a 3 773 mandátů. Následovala ODS, která získala 8 930 650 hlasů a 2 214 mandátů, za ní následovala KDU-ČSL, která získala 4 865 956 hlasů a obsadila 3 792 mandátů. KSČM získala 7 730 503 hlasů a 2 510 mandátů. Zbývající hlasy a mandáty připadly 256 značně různorodým volebním subjektům.

5.2.7 Komunální volby 2018

V roce 2018 proběhly volby do obecních zastupitelstev ve dnech 5. a 6. října opět s volbami do třetiny Senátu. Na funkci zastupitele kandidovalo 216 472 osob, z toho 64 330 žen (29,7 %). Voleno bylo více než 6 200 obecních a městských zastupitelstev. Podle výzkumů řada starostů opakovaně nekandidovala nebo kandidovali pouze na místo řadového zastupitele. Jedním z důvodů bylo přijetí zákona o střetu zájmů (zmíněno v dřívějším textu). Dalším důvodem byla generační výměna. Volby v roce 2018 pokračovaly v dosavadním trendu a na kandidátních listinách klesal počet členů politických stran. Hájek a Balík (2020) uvádějí, že stranickou příslušnost měl pouze každý šestý kandidát. Na počet kandidátů politických stran neměla vliv velikost obce a všechny politické strany (s výjimkou Pirátů, STAN a Nezávislých kandidátů) jich vyslaly méně než ve volbách předchozích. Obecně lze konstatovat, že největší úspěch zaznamenaly Sdružení nezávislých kandidátů – místní sdružení, které získalo 17 019 826 hlasů a obsadilo 34 963 mandátů a Nezávislí kandidáti, kteří získali 663 319 hlasů a získali 6 232 mandátů. Z parlamentních stran KDU-ČSL získala 3 102 639 hlasů a obsadila 3 231 mandátů, ODS 12 465 930 hlasů a 2 281 mandátů, Sdružení STAN, NK 2 505 819 hlasů a obsadily 2 224 mandátů,

ČSSD 5 816 510 hlasů a obsadila 1182 mandátů. Zbytek hlasů a mandátů byl rozdělen mezi 308 roztržštěných politických subjektů. (ČSÚ, 2020)

Ženy byly zastoupeny více než v předchozích volbách (cca 30 %) a vzrostl podíl vysokoškoláků, který v porovnání s rokem 1994 byl téměř dvojnásobný. (Hájek, Balík, 2020)

5.3 Komunální volby v malých obcích (do 1 000 obyvatel)

Vzhledem k tématu práce, považuji za nezbytné zmínit problematiku voleb do obecních zastupitelstev malých obcí. Česká republika je v rámci Evropské unie, výjimečná jejich vysokým zastoupením, a i když v průběhu let došlo k jejich poklesu, představují specifický typ územních společenství. Jejich společenská struktura je přehledná, všichni lidé se znají a mají předpoklady si dobře vybrat, kdo je bude zastupovat. Na druhé straně vhodných a ochotných kandidátů ubývá. Řada obyvatel je seniorského věku, mladší lidé odjíždějí za prací mimo obec, a co se týče veřejných služeb, jsou často závislé na obcích sousedních. V roce 2018 bylo v České republice 4 802 obcí a žilo v nich 1 806 924 obyvatel. (ČSÚ, 2020) Skutečností je, že v několika obcích se volby neuskutečnily, protože se nepodařilo sestavit kandidátní listinu a někde obsahovala kandidátní listina tak málo jmen, že občané neměli možnost výběru.

Probíhající třetí fáze reformy veřejné správy je zaměřena na její modernizaci prostřednictvím zavádění manažerských způsobů řízení a elektronizace veřejné správy. Je otázkou, zda v malých obcích budou kompetentní občané ochotni v místním zastupitelstvu pracovat, zejména přijmout funkci starosty.

5.4 Teoretické přístupy koalic

Obecně se o koalicích hovoří v souvislosti s územím celé republiky. Koalicemi je míněna skupina alespoň dvou členů, kdy členem je míněna politická strana. Tito členové uspěli ve volbách a získali místo v parlamentu (zastupitelstvu). (Říchová, 2000) Blanka Říchová také zmiňuje, že aby taková koalice mohla vzniknout, je nutné, aby členové, kteří do koalice vstupují, získali absolutní většinu mandátů. Další, neméně významnou podmínkou pro sestavení koalice, je míněna její nezbytnost. V uspořádání politických stran je nepochopitelné, aby strana, která přestože jediná získala absolutní většinu mandátů, si do koalice přizvala ještě jinou politickou stranu. Přinejmenším to říká teorie racionality a maximalizace zisku s přihlédnutím na množství křesel a podílejících se stran, znemožňující

vznik redundantních a bezdůvodných koalic. I tak se ovšem občas utvářejí koalice ze stran, které ve volbách získaly nadpoloviční většinu v zastupitelském uskupení. Tato situace nejspíše není v parlamentním sněmu realizována, nýbrž na jiném stupni moci být vnímána může.

5.4.1 Teorie koalic podle Petra Jüptnera

Podle Petra Jüptnera je žádoucí, aby aktéři vystupovali jednotně i přes skutečnost rozdílného cítění některých situací. V komunální politice je jednotné vystupování a konsensus komplikován vnímáním rozdílných názorů, vzájemnými vztahy, postoji jednotlivých aktérů, či cíli, se kterými do komunální politiky vstupují. Avšak v případě klíčových rozhodovacích procesů dokáží jednotliví aktéři naleznout společný konsensus. Dále je zmiňována existence amerického a evropského pohledu. V americkém principu je nejdůležitější dosáhnout výkonného postu, naproti tomu evropský princip považuje za stejně důležité uplatnění volebního plánu. (Politologická revue, 2. prosinec 2004) Koalice, která se vyznačuje co nejmenším množstvím aktérů, je označována jako tzv. minimální vítězná koalice. Jinou možností seskupení je tzv. velká koalice, která má jednoho nebo i více členů, kteří jsou redundantní. Poslední možností je menšinová koalice, která má minoritní zastání v legislativě. (Jüptner, 2004)

V teorii koalic v politice měst a obcí přichází tvůrce s rovnocenným přirovnáním k pojmům jako jsou vláda, premiér, parlament a politické strany. Vládou je v politice měst a obcí míněno srovnání s obecní či městskou radou, parlament je na úrovni zastupitelstva a předseda vlády starosta. Spolupráce starosta a rady není tak úzce spjata jako vztah předsedy vlády a exekutivy. Ovšem přirovnání s politickými stranami může být poněkud problematické. V menších obcích se politické strany nevyskytují, kandidují sdružení nezávislých kandidátů či nezávislí kandidáti. V obcích s menším počtem obyvatel jsou politické strany vnímány jako svobodná sdružení či spojení jedinců, a to představuje problém pro začlenění koaličních zvyklostí v takovýchto obcích. V politice měst a obcí, zejména v těch menších, jsou posuzováni jednotliví kandidáti podle jejich zjevných schopností, zručností a také jak navenek působí na ostatní obyvatele obce. Každý aktér vnímá svou roli jinak. Někomu jde o splnění určité vize, kterou vnímá jako důležitou, jiní vstupují do komunální politiky za účelem prosazení soukromých priorit a někteří tuto roli vnímají jako sociální. Právě v komunální politice mají velký vliv blízké osobní vztahy, které jsou v obcích časté a mnohdy zvláště díky nim je posuzováno, zda je konkrétní

kandidát vhodný na post starosty obce. V některých případech není až tak jasné, zda dané politické vize mají až takový význam.

Politika na úrovni měst a obcí nemá shodné znaky. A proto, aby bylo dosaženo ve zkoumání a porovnávání co nejpřesnějších výsledků, není možné ji vnímat jako celek. Při rozdělení obcí a měst podle velikosti a určení některých totožných znaků, je možné politické systémy na komunální úrovni členit do čtyř různých tříd. (Jüptner, 2004)

Tabulka č. 3: Obce podle velikosti

Kategorie obce	Počet obyvatel
Malé obce	do 1 700
Menší střední obce	od 1 701 do 9 000
Větší střední obce	od 9 001 do 45 000
Velké obce	nad 45 000

Zdroj: Jüptner 2006, s.114

První z nich jsou nejmenší obce, které mají do 1 700 obyvatel. V těchto obcích usilují o kandidaturu převážně nezávislí kandidáti, případně sdružení nezávislých kandidátů. Politické strany se zde téměř nevyskytují. Politické strany nejsou příliš oblíbené, neboť jsou vnímány jako zdroj rozporů. Naopak obyvatelé těchto měst a obcí kladně vnímají sdružení nezávislých kandidátů a nezávislé kandidáty, ze kterých mají pocit, že skutečně chtějí pozitivně ovlivnit chod a rozvoj dané obce. (Jüptner, 2004) Občas je snaha o zapojení do politického života obce od uchazečů brána jako nutná povinnost. Někteří představitelé zanedlouho už ani nevědí, kdo za jaké sdružení či stranu kandidovali. Ovšem jsou situace, kdy zastupitelstvo spolupracuje jako velká rodina a v tom případě nemůžeme mluvit o myšlence vlády a opozice.

Druhou skupinou jsou obce, které mají 1 701-9 000 obyvatel. Nazýváme je obcemi menší střední velikosti. Zde jsou uchazeči již rovnoměrněji rozděleni na politické strany a sdružení nezávislých kandidátů, a je zde vidět začínající konkurence. Politickými stranami jsou míněny i strany na regionální a komunální úrovni. (Jüptner, s. 87) Politických uskupení, kteří skládají svou kandidátní listinu, může být v komunálních volbách nanejvýš deset. Základ tvoří tzv. „jádra“, která představují hlavní aktéři s jasnými vizemi a tzv. „křoví“, které se k těmto aktérům připojuje. Ve většině takových obcí se zastupitelé pravidelně nescházejí. V utvořených koalicích na sebe jednotliví členové neútočí, snaží se o udržení

v dobrém křesle. V některých případech se ovšem i znaky soupeřivosti objevují. Při výběru z kandidátů se občané rozhodují podle osobních sympatií, politické strany v těchto obcích nemusí financovat nákladnou politickou kampaň.

Třetí skupinou, kterou jsou obce větší střední velikosti, určil Jüptner takové, které mají počet obyvatel 9 001-45 000. Zde kandidují převážně politické strany a minimum nezávislých kandidátů či sdružení. Množství členů pevně zavedených politických stran se objevuje několik desítek a u notoricky známých politických stran, jako je např. ODS, se jedná o stovky členů. (Jüptner, 2004, s. 93) Velikost obce se odráží i na řízení jednotlivých aktivit zastupitelstva. Některá zastupitelstva se scházejí pouze v případě důležitých událostí, jiná mají pravidlo setkávání v pravidelném intervalu, např. jednou za měsíc. V těchto obcích se koalice před volbami vyskytují jen výjimečně. Spíše se utvářejí po volbách, kde si následně zvolí starostu, zástupce a další členy. I zde místy existují vazby mezi privilegovanou vrstvou, kde vzniká možná kooperace.

Poslední skupinou obcí, kterou Jüptner udává jsou největší obce, které mají 45 000 obyvatel a více. Této velikosti obce odpovídají statutární města. Zde se různá sdružení či nezávislí kandidáti již nevyskytují. Hlavní postavení mají na politické scéně politické strany. Množství ucházejících stran se pohybuje od 6 do 13. To, že strana musí splnit 5% mez, aby mohla být součástí zastupitelstva, zapříčinilo, že se počet politických stran zredukoval a před volbami v roce 2002 se více tvořily koalice. V těchto obcích jde aktérům o významný vliv a je mezi nimi vidět konkurence i např. z důvodu přerozdělování financí. (Jüptner, 2004, s. 96, 97) K těmto obcím již koalice neodmyslitelně patří. Ještě v předvolebním období se předběžně plánuje „kdo s kým“, a kdo bude hlavním představitelem. Jsou zde zastoupeny jak minimální vítězné koalice, tak velké koalice. Utvořením velkých koalic je snaha o vyloučení některé politické strany či parity v uskupení. (Jüptner, 2004, s. 98)

5.4.2 Teorie koalic podle Stanislava Balíka

V klasické teorii koalic jsou rozlišovány koalice minimální vítězné a koalice nadměrné, které byly v předchozích letech mylně nazývány jako velké. Lze u nich klasifikovat pouze úroveň konkurence. Zajímají-li nás rozdílné druhy politických uskupení, je na ně nahlíženo v propojení jednotlivých činností a názorů, které dané koalice svou činností představují. (Balík, 2006) Koalice lze rozdělit do dvou tříd. Základem první

je množství mandátů a podstata druhé je podobnost názorů a myšlenek jednotlivých členů, a nakonec také počet mandátů. Každá z těchto tříd je vázána s určitými typy.

Pouze ke třídě minimální vítězné koalice lze přiřadit typ:

- minimální vítězné ideově propojené (MVIP);
- minimální vítězné ideově nepropojené (MVIN).

Pouze ke třídě nadměrné koalice pak lze přiřadit typy koalic:

- nadměrné ideově propojené (NIP);
- nadměrné ideově nepropojené (NIN);
- široké;
- všestranné.

Jen úroveň velké koalice je možné začlenit jak ke třídě minimální vítězné koalice, tak ke třídě nadměrné koalice.

Obrázek č. 1: Třídy a typy koalic

Třída koalic	Typ koalic
minimální vítězná (nejmenší počet mandátů, nejmenší počet členů)	minimálně vítězná ideově propojená minimální vítězná ideově nepropojená
nadměrná	velká
	nadměrná ideově propojená nadměrná ideově nepropojená široká všestranná

Zdroj: Balík, 2009, s. 189

Minimální vítězná ideově propojená koalice

Členové tohoto uskupení podobně smýšlejí, mají stejné názory a záměry. Jejich počet je takový, aby získali požadovanou většinu. Voliče si získají na základě odlišného programu s porovnáním současných aktérů, kdy si voliči přejí změnu. Tím také podněcují rivalitu stranického systému. (Balík, 2009, s. 190)

Minimálně vítězná ideově nepropojená koalice

Tato koalice má tolik mandátů, kolik je nejméně možné, aby dosáhla většiny. Členové jsou názorově rozdílní, kooperují zde myšlenkově protichůdné strany a proti převládající většině přetrvává několik politických stran. Taková koalice se utvoří v případě, že vítězná strana nemůže s nikým utvořit minimální vítěznou ideově propojenou koalici. Nebude se snažit o vytvoření velké koalice a spíše poskytne kooperaci straně, která má odlišné vize a její vliv není tak výrazný.

Velká koalice

Zde kooperují dva významní představitelé, kteří mají odlišné vize. V situaci, kdy je možný vznik koalice minimálně vítězně ideově propojené, vznikají velké koalice. Obvykle k tomu ale z různých důvodů nedojde. Tento druh uskupení je ojedinělý. Aby koalice mohla být označena jako velká, musí proti převládající většině vystupovat dva příslušní aktéři, jejichž záměr je odlišný. Cílem vzniku velké koalice je touha po dlouhodobém působení i přes jedno volební období. (Balík, 2009, s. 191)

Nadměrná ideově propojená koalice

Aby mohla být vytvořena nadměrná ideově propojená koalice je zapotřebí, aby zde byl minimálně jeden redundantní člen, bez kterého by i tak uskupení dosahovalo většiny, a současně jsou v uskupení zúčastněné strany, jejichž vize jsou podobné. Obvyklá je podle Stanislava Balíka v uspořádání, kde je nutné získat nadpoloviční většinu hlasů zákonodárců a nejen přítomných. Také je možno ji spatřit v uspořádání, kde protější strana jedná vůči exekutivě, a v případě minimální vítězně koalice by získala většinu jen s obtížemi. (Balík, 2009, s. 192)

Vznik této koalice je také možný v případě politické strany, která zvítězila, má značný vliv, ale nemá absolutní většinu. Raději se spojí s více stranami, které nemají tak výrazný vliv, byť mají podobný směr, aby se v koalici nevyskytovala strana s prominentní mocí. (Balík, 2009, s. 193)

Nadměrná ideově nepropojená koalice

Tato koalice je přirovnávána k předešlé, nadměrně ideově propojené koalici s tím rozdílem, že v uskupení jsou aktéři, kteří mají rozdílné vize. Vyskytují se výjimečně a diskutuje se nad shodou s koalicí velkou a širokou. (Balík, 2009, str. 194)

Široká koalice

V široké koalici se sjednocují všichni významní političtí členové. Jeden z těchto členů zůstává z důvodů jiných ideí mimo koalici. Tato koalice má více než dva členy, jejichž myšlenky a názory jsou rozdílné. Obvykle jeden subjekt z důvodu rozdílných vizí zůstává v pozadí. Jednotná rezponzibilita je motivem utvoření široké koalice a zapojení co největšího počtu subjektů. Ovšem právě z ideového důvodu se jeden subjekt zapojit nemůže. Ne všechny široké koalice jsou vedeny stejným směrem. (Balík, 2009, s. 194-195)

Všestranická koalice

Je to koalice, kde se objevují všechny politické strany. Stanislav Balík říká, že se všestranické koalice utváří z více důvodů. Vítězná strana přepokládá, že pokud v dalším volebním období dosáhne menšího úspěchu, opozice v případě výhry bude jednat obdobně a nabídne jim taktéž spolupráci. Toto uskupení je na úrovni měst a obcí vnímáno jako vztah, kdy aktéři drží při sobě a předcházejí tak možným nedorozuměním. (Balík, 2009, s. 195-196)

U těchto typů koalic je patrné, že jde o spolupráci minimálně dvou stran, jejichž celkový počet získaných hlasů je nadpoloviční. Pojem minimální vítězná koalice označuje situaci, kdy v koalici není nikdo, kdo by svými hlasy nutně nepřispíval k získání většiny. Oproti tomu velká koalice označuje koalici, kde je nejméně jeden z účastníků redundantní. Zdejší prostředí bývá více rozrůzněné a mnohdy i s opačnými názory. Tyto koalice se obvykle vyskytují tam, kde je snaha o konsensus a kompromis. Jiný druh velké koalice může být v případě, kdy existuje jedna strana, která má převahu, ale nemá většinový podíl mandátů. Převažující strana se spojí s dalšími několika méně významnými aktéry koalice a tím spíše může omezit snahy o vynucování z jiné méně významné strany. Podle Sartoriho nám dělení koalic podle množství stran neříká nic významného o tom, jak tato soustava pracuje. Proto koalice nedělíme jen podle počtu zúčastněných stran,

ale také podle jejich názorů a představ. Sartori rozlišuje u koalic dvě skupiny – kategorii třídy, kde je kladen důraz na počet aktivních účastníků, a na kategorii, která dává důraz nejen na počet aktivních účastníků, ale také na jejich názory a představy. (Sartori, 2005)

5.5 Participace

Občané, kteří se účastní voleb jsou považováni za ty, kteří aktivně přispívají k chodu obce a mají zájem na volbě těch, kteří se na aktivitách v obci budou podílet. Počet obyvatel, kteří se aktivně voleb účastní, se při každých volbách různí. Tyto rozdíly způsobují různé faktory. Mohou to být právní podmínky, typ volebního systému, politický systém nebo typ stranického systému. Dalšími faktory mohou být četnost voleb, geografické a klimatické podmínky, sociálně demografické faktory apod. (Balík, 2009, s. 166)

Od 90. let 20. století měla účast občanů ve volbách klesající tendenci. Až od roku 2002 se množství voličů, kteří přišli k volbám a hlasovali v nich, začalo rok od roku zvyšovat. Ke zkoumání výsledků voleb v obcích stejné velikosti je nutné vzít v úvahu různé ukazatele, které volby ovlivňují, aby výsledek zkoumání byl celistvý. Je zjištěno, že k nárůstu účasti občanů v komunálních volbách přispívá situace, kdy starosta neobhájí svůj mandát, a tudíž se volí nový nejvyšší zástupce obce, a také v případě zvýšení volební nabídky, kdy počet kandidátů je vyšší než obsazované mandáty. (Balík, 2009, s. 168-169)

Podílení se na politickém procesu je vnímáno z více hledisek. Jedním z nich je způsob hlasování, či zda a jak se obyvatelé dané obce účastní v politických stranách a zájmových skupinách. Podílení se občanů se může projevat formou protestů, kdy občané sepisují petice a bouří se proti konkrétním návrhům. Důsledkem může být utvoření politického uskupení, které se nakonec účastní komunálních voleb jako sdružení nezávislých kandidátů. (Čmejrek a kol., 2009, s. 25-28)

5.6 Shrnutí

Obec Horní Police je malou obcí s méně než 1 000 obyvateli. Po roce 1989 navázala na vlastní historické tradice a obnovila místní samosprávu. Předtím, než budu analyzovat faktory, které ovlivňovaly rozhodování obecního zastupitelstva v letech 1994-2021, považuji za potřebné zmínit právní rámec a principy územní samosprávy v České republice.

Po sametové revoluci v roce 1989 bylo obnoveno obecní zřízení, jehož tradice sahá do dob Rakousko-Uherska a První republiky. I když bylo na dlouhou dobu přerušeno ustavením národních výborů uplatňujících totalitní principy v oblasti veřejné správy, která byla v podstatě státní správou, našli se, a to především v menších sídlech, pragmaticky uvažující funkcionáři národních výborů, kteří přes politické tlaky jednali ve prospěch obce a jejích občanů.

Na začátku 90. let ještě bývalé Československo vstoupilo do Rady Evropy a v územní samosprávě začala být uplatňována standardní pravidla jako v demokratických zemích. Po rozpadu Československa Ústava České republiky v článku 8 zaručila samosprávu územních samosprávných celků. Ke konci 90. let byla pod vlivem mezinárodních organizací (Rady Evropy a Evropské unie) zahájena reforma veřejné správy. Její součástí bylo i přijetí nového Zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), který akceptoval zásady uváděné v Evropské chartě místní samosprávy.

České obce jsou bez ohledu na velikost samosprávné územní celky a stát do jejich práv zasahuje pouze podle zákona. Podle správního práva jsou veřejnoprávní korporace s vlastním majetkem. Vybrané obce vykonávají státní správu v přenesené působnosti.

Nejvyšším orgánem obce je obecní zastupitelstvo, volené v přímých, tajných volbách. Volební období je stanoveno na čtyři roky a od roku 1994 proběhly volby do obecních zastupitelstev sedmkrát. Kromě voleb je, zejména v menších obcích, efektivním nástrojem participace občanů na správě obce místní referendum, jehož pravidla jsou upravena vlastním zákonem. Obecně platí, že čím je obec větší, tím menší šanci na úspěch má místní referendum v ní konané.

Nejvyšší volební účast byla zaznamenána v roce 1994, v dalších letech byla vždy menší než 50 %. Dlouhodobým trendem je, že často kandidují neparlamentní strany, různá občanská uskupení a nezávislí kandidáti. Celostátním trendem v průběhu let je snižování počtu odevzdaných hlasů dlouhodobě úspěšným parlamentním stranám a podpora nových uskupení. V malých obcích se setkáváme s tím, že zástupci politických stran samostatně nekandidují a na kandidátních listinách jsou přítomni jako zástupci různých lokálních uskupení. Při volbách v roce 2018 bylo zaznamenáno, že zájem o funkci zastupitele mírně klesá. Někteří autoři to vysvětlují především zákonem o střetu zájmů, ale předpokládáme, že příčin je podstatně více. Především dochází ke generační výměně a příslušníci mladší generace, zejména v menších obcích, nemají o práci zastupitele zájem (často podnikají nebo pracují mimo obec). Největší problém je s obsazením funkce starosty. Starosta obce

je nejen představitelem obce, ale především manažerem zodpovědným za její řízení. V současné době je kladem důraz na digitalizaci veřejné správy a v malých obcích bude zřejmě obtížné najít občany s odpovídajícími kompetencemi, ochotnými pro obec pracovat.

6 Praktická část

6.1 Obecná charakteristika obce

Obec Horní Police se nachází v okrese Česká Lípa v Libereckém kraji v Severních Čechách. Česká Lípa je obec s rozšířenou působností, pod kterou Horní Police patří, a je od ní vzdálena přibližně 10 km. Horní Police byla dříve nazývána Obepolitz či Ober Politz. Rozkládá se na území o rozloze 6,02 km², ve výšce 252 m n. m. Obec má pět částí – Horní Police, Na Výšině, Podlesí, Pod školou a Dvorsko. Žije zde dohromady 707 obyvatel, z nichž 350 jsou muži a 357 ženy. Průměrný věk obyvatel obce je 41,6 let. (vdb.czso.cz)

Hospodářské prostředí obce představuje 164 ha orné půdy, 227 ha trvalých travních porostů, 27 ha zahrad a 6 ha ovocných sadů, což je dohromady 425 ha zemědělské půdy. Nezemědělskou půdu tvoří 84 ha lesních pozemků, 25 ha vodních ploch a 15 ha zastavěných ploch a nádvoří a 56 ha ostatních pozemků. (vdb.czso.cz)

6.2 Geografie a historie

6.2.1 Historie

V obci protéká řeka Ploučnice. Prvotní zmínka v psané podobě je z roku 1273, kdy nesla název Mariánská Police, a i s jejím okolím náležela Berkům z Dubé. V roce 1848 byla Police panstvím a patřila rodu Habsburků, jehož představitelem byl Leopold II. Toskánský. Toto panství tvořilo 20 obcí a 15 z nich jsou v současné době v okrese Česká Lípa. V polovině 19. století změnila státní správa svou strukturu. Již neexistovala panství aristokracie a také byly zřízeny nové kraje. Oba úseky Police se staly součástí Českolipského kraje, který byl spravován okresním hejtmánstvím. Následně byl Českolipský kraj zrušen a Horní Police byla součástí okresu Česká Lípa, který patřil do Litoměřického kraje. Další transformace státní správy vedla k tomu, že přetrvaly okresy a kraje byly anulovány. Takto to bylo prakticky až do roku 1918. Kolem roku 1950 byla Horní Police součástí sousední obce Žandov, poté se na chvíli osamostatnila, aby byla na dekádu (do r. 1990) opět přiřčena k obci Žandov. Nyní je samostatnou obcí.

Obrázek č. 2: Katastrální území obce Horní Police

Zdroj: www.mapy.cz

6.2.2 Historické stavby

Jednou z dominant obce Horní Police je barokní kostel Navštívení Panny Marie, jehož vznik je zmíněn v písemné podobě již kolem roku 1291. Později, v 17. století byl kostel vystavěn znovu a oproti původní velikosti rozšířen stavitelem Giuliemem Broggim. V posledních několika letech prošel kostel značnou rekonstrukcí. V tomto kostele se dodnes pravidelně konají bohoslužby a je pravidelně navštěvovaným místem zdejších i vzdálenějších obyvatel.

Obrázek č. 3: Znak obce Horní Police

Zdroj: www.hornipolice.cz

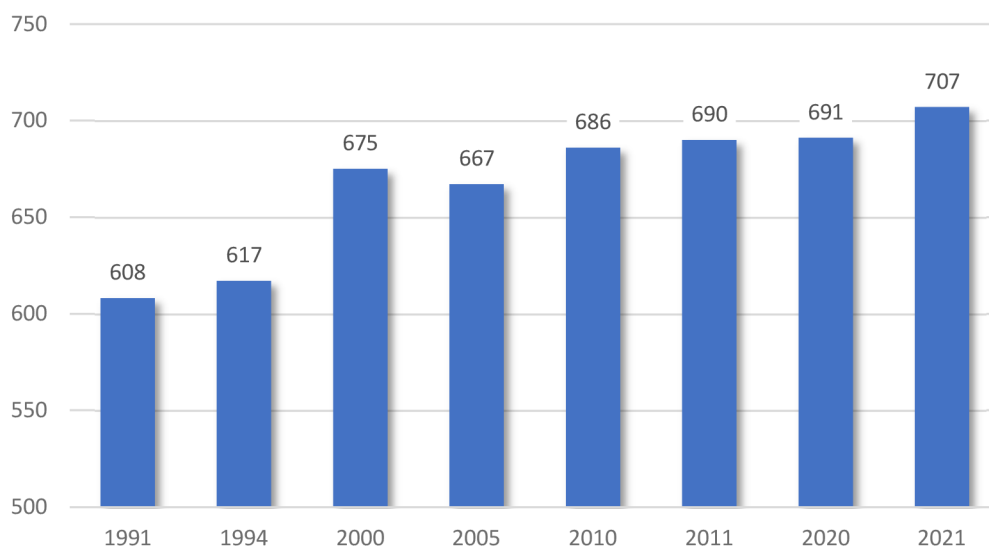
Další významnou stavbou obce je zámek Horní Police. Součástí zámku byl dvůr a dokonce i pivovar, který pojmul 33 a čtvrt sudu. Tyto sklepní prostory jsou i v současné době ve velmi dobrém stavu. Poté, co pivovar přestal být využíván, zde byla založena továrna na náhradní díly jízdních kol. Ta se později přestěhovala do Jedlky u Děčína.

Mezi těmito dominantami stojí další významná historická stavba, která pochází z roku 1840. Tou je kamenný klenbový most. Původní most byl ovšem dřevěný.

6.3 Obyvatelstvo

V prvorepublikové době bylo v obci 200 domů a 1 000 obyvatel. V následujících dekádách však počet obyvatel klesal. Zlom nastal roku 1991, kdy se množství obyvatel, kteří se postupně usídlili v obci, začalo zvyšovat až na nynějších 707 obyvatel.

Graf č. 3: Počet obyvatel v obci Horní Police

Zdroj: www.vdb.czso.cz

6.3.1 Věková struktura obyvatelstva a její vývoj

Ke dni 31.12.2000 byl celkový počet obyvatel v obci 675. Z tohoto počtu bylo 349 mužů, z nichž 59 bylo ve věku 0-14 let, 246 ve věku 15–65 let a skupinu mužů starších 65 let tvořilo 44 mužů. Celkový počet žen byl 326, z nichž 60 bylo ve věku 0–14 let, 218 ve věku 15–65 let a více než 65 let bylo 48 ženám.

Tabulka č. 4: Obyvatelé v obci Horní Police v roce 2000

Počet mužů ve věku	0-14 let	59
	15-65 let	246
	65+	44
Počet žen ve věku	0-14 let	60
	15-65 let	218
	65+	48
Celkem		675

Zdroj: vdb.czso.cz

Ke dni 31.12.2005 byl celkový počet obyvatel v obci 667. Z tohoto počtu bylo 331 mužů, z nichž 55 bylo ve věku 0-14 let, 244 ve věku 15–65 let a skupinu mužů starších 65 let tvořilo 32 mužů. Celkový počet žen byl 336, z nichž 53 bylo ve věku 0–14 let, 230 ve věku 15–65 let a více než 65 let bylo 53 ženám.

Tabulka č. 5: Obyvatelé v obci Horní Police v roce 2005

Počet mužů ve věku	0-14 let	55
	15-65 let	244
	65+	32
Počet žen ve věku	0-14 let	53
	15-65 let	230
	65+	53
Celkem		667

Zdroj: vdb.czso.cz

Ke dni 31.12.2010 byl celkový počet obyvatel v obci 686. Z tohoto počtu bylo 338 mužů, z nichž 51 bylo ve věku 0-14 let, 253 ve věku 15-65 let a skupinu mužů starších 65 let tvořilo 34 mužů. Celkový počet žen byl 348, z nichž 58 bylo ve věku 0-14 let, 243 ve věku 15–65 let a více než 65 let bylo 47 ženám.

Tabulka č. 6: Obyvatelé v obci Horní Police v roce 2010

Počet mužů ve věku	0–14 let	51
	15–65 let	253
	65+	34
Počet žen ve věku	0–14 let	58
	15–65 let	243
	65+	47
Celkem		686

Zdroj: vdb.czso.cz

Poslední den roku 2011 bylo v obci Horní Police evidováno celkem 690 obyvatel, z nichž 340 bylo mužů a 350 žen. 59 mužů bylo ve věku 0-14 let, 244 mužů bylo v rozmezí věku 15-64 let a 37 zástupců mužského pohlaví bylo starších 65 let. Žen bylo nepatrně více. Věkovou strukturu 0-14 let tvořilo 61 žen, v rozmezí 15-64 let bylo 241 žen a 48 žen bylo starších 65 let.

Tabulka č. 7: Obyvatelé v obci Horní Police v roce 2011

Počet mužů ve věku	0–14 let	59
	15–64 let	244
	65+	37
Počet žen ve věku	0–14 let	61
	15–64 let	241
	65+	48
Celkem		690

Zdroj: vdb.czso.cz

V roce 2020 se počet obyvatel v obci stále nepatrně zvyšoval. Celkem bylo v obci 691 obyvatel. Z toho bylo 344 mužů a 347 žen. Mužů bylo ve věku 0-14 let 62, v rozmezí 15-64 let 221 mužů a starších 65 let bylo 61 mužů. Žen bylo v rozmezí 0-14 let 57, 15-64 let 220 žen a starších 65 let 70 žen.

Tabulka č. 8: Obyvatelé v obci Horní Police v roce 2020

Počet mužů ve věku	0–14 let	62
	15–64 let	221
	65+	61
Počet žen ve věku	0–14 let	57
	15–64 let	220
	65+	70
Celkem		691

Zdroj: vdb.czso.cz

V roce 2021 proběhlo na celém území České republiky sčítání lidu. K 31.12.2021 byl celkový počet obyvatel s trvalým pobytem v obci Horní Police 707. Z celkového počtu bylo 357 žen a 350 mužů. V rozmezí let 0-14 bylo 69 mužů a 62 žen, v rozmezí 15-64 let bylo 217 mužů a 226 žen a starších 65 let bylo 64 mužů a 69 žen.

Tabulka č. 9: Obyvatelé v obci Horní Police v roce 2021

Počet mužů ve věku	0–14 let	69
	15–64 let	217
	65+	64
Počet žen ve věku	0–14 let	62
	15–64 let	226
	65+	69
Celkem		707

Zdroj: vdb.czso.cz

6.3.2 Národnosti a náboženství v obci

Podle dostupných informací žije v obci přibližně 70 % obyvatel české národnosti. Zbýlých 30 % je mix národností jako např. slovenská, maďarská, německá či polská. Uvádí se, že největší podíl věřících se hlásí ke starokatolické církvi v ČR a téměř polovina obyvatel je bez náboženské víry.

6.3.3 Vzdělání obyvatelstva

V obci žije 584 obyvatel starších patnácti let. Bez vzdělání je šest obyvatel, základní vzdělání má 87 obyvatel, střední vzdělání vč. vyučení bez maturity má 243 obyvatel, úplného středního vzdělání s maturitou dosáhlo 162 obyvatel, vyššího odborného 6 obyvatel, dokončené vysokoškolské vzdělání má 46 obyvatel a u 34 obyvatel nebylo nejvyšší dosažené vzdělání zjištěno. (vdb.czso.cz)

Tabulka č. 10: Vzdělání obyvatelstva staršího 15 let v obci Horní Police

Bez vzdělání	6
Základní vč. neukončeného	87
Střední vč. vyučení bez maturity	243
Úplné střední s maturitou vč. nástavbového a pomaturitního	162
Vyšší odborné, konzervatoř	6
VŠ	46
Nezjištěno	34
Celkem	584

Zdroj: czso.cz

6.4 Socioekonomická charakteristika

6.4.1 Sociální služby

V obci na kopci je pro seniory zřízený dům s pečovatelskou službou, který poskytuje pomoc občanům. V tomto domě se nachází deset bytů, které jsou k dispozici občanům, kteří se ocitnou v situaci, kdy mají dlouhodobé zdravotní komplikace. Dále obec zajišťuje terénní pečovatelskou službu, která je pro obyvatele z Horní Police, Žandova a okolí a tato služba je poskytována v místě, které je pro klienty přirozené. Hlavní skupinou, na kterou je tato služba zacílena jsou rodiny s dětmi, senioři, občané se zdravotním postižením, kteří buď z důvodu nemoci, nebo jiného omezení, potřebují pomoc druhých. Hlavním záměrem je, aby těmto občanům byla poskytnuta opora pro samostatný způsob života v jim blízkém prostředí. (www.hornipolice.cz)

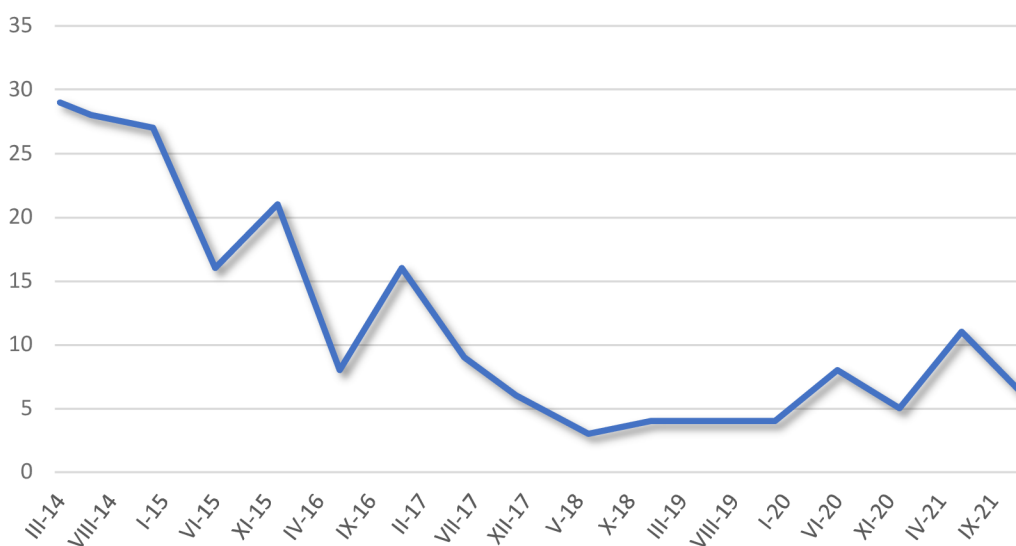
6.4.2 Vzdělání

Obec nabízí vzdělávání pro nejmenší. Sídlí zde mateřská škola, která je v provozu od roku 1977, a která se snaží rozvíjet děti směrem k přírodě a směřovat je k chování, které zajišťuje a podporuje udržitelný rozvoj. Po mateřské škole děti mohou pokračovat ve vzdělávání na ZŠ, která leží na kopci mezi Horní Policí a Žandovem. Tato škola je spádová, má devět tříd a v současné době ji navštěvuje přibližně 160 žáků.

6.4.3 Nezaměstnanost

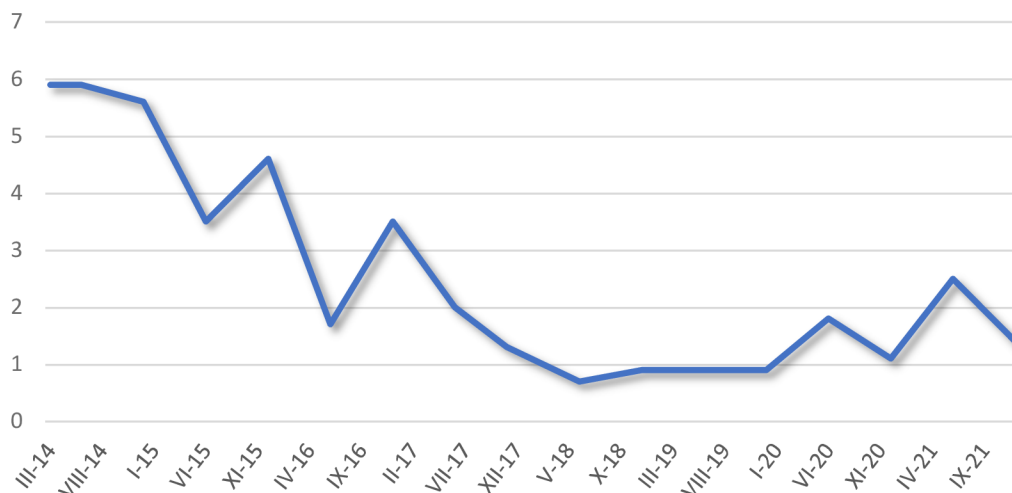
V roce 2014 se obecná míra nezaměstnanosti v Libereckém kraji pohybovala na úrovni 6,5 % a měla tendenci klesat až do roku 2019, kdy se dostala pod hranici 2 %. Podobný trend byl zaznamenán i v obci Horní Police, kde obecná míra nezaměstnanosti klesla dokonce pod 1 %. Tento pokles je spjat s dlouholetým výrazným ekonomickým růstem země. V následujících letech toto číslo mírně stoupl, kdy v roce 2021 se v Libereckém kraji eviduje nezaměstnanost 3,66 %, ale oproti tomu nezaměstnanost v Horní Polici je pouze na úrovni 1,4 %.

Graf č. 4: Počet nezaměstnaných v obci Horní Police

Zdroj: www.lags.cz

Graf č. 5: Míra nezaměstnanosti v obci Horní Police

Zdroj: www.lags.cz

6.4.4 Kultura a společenské vybavení obce

V obci se nachází kulturní dům pro pořádání společenských akcí, který prošel postupnou rekonstrukcí, víceúčelová tělocvična, dříve nazývaná Sokolovna, hřiště, kde se pravidelně odehrávají fotbalová utkání, dětské hřiště, které je součástí areálu koupaliště a je volně přístupné po celý rok, a také již zmíněný kostel s náboženským využitím, kde se pravidelně konají bohoslužby. V obci slouží také menší hospůdka, kde se setkávají lidé, kteří žijí v těsné blízkosti. Díky těmto setkáním se upevňují sociální vztahy mezi obyvateli. Každoročně se v obci konají tematické akce jako sraz auto moto veteránů, country festival, masopust, drakiáda, oslavy dětského dne, ale také např. pohádkový les, strašidelný průvod a pouťové oslavy. Obec nabízí i různé spolky jako je fotbalový klub nebo místní myslivecký spolek.

6.4.5 Doprava

Obec Horní Police je velmi frekventovanou oblastí na trase Česká Lípa – Benešov nad Ploučnicí – Děčín. Skrz obec projíždí i velké množství kamionů, proti nimž obec už dlouhá léta bojuje. Spojení pro občany s přilehlými obcemi je zajišťováno autobusovou dopravou, která funguje spolehlivě a jezdí v poměrně častých intervalech. Ve všedních dnech jezdí linka č. 290 patnáctkrát za den. Zajišťuje ji ČSAD Liberec. Další možností dopravního spojení je železniční doprava. Ta nabízí 12 spojení v pracovní den. O víkendech a svátcích je spojení méně časté. (www.idos.cz)

7 Komunální volby v obci Horní Police 1994-2022

V této části je shrnut vývoj voleb do obecního zastupitelstva v obci Horní Police od roku 1994 do roku 2020. Potřebná data byla čerpána z materiálů, které obec poskytla, z údajů na stránkách Českého statistického úřadu, a také z webových stránek www.volby.cz. Data jsou doplněny o informace získané rozhovory s občany obce a s některými členy zastupitelstva.

7.1 Místní stranický systém

Od roku 1990 do současnosti se v komunálních volbách rozděluje 9 mandátů. Volební obvod je pouze jeden, okrsek také. Počtem obyvatel se Horní Police podle Petra Jüptnera (2004) řadí mezi nejmenší obce, kde se „objevují zákonem znevýhodněné předvolební koalice, jelikož v těchto obcích kandiduje často vše, co má ruce a nohy.“ (Jüptner, 2004) V takto malých obcích kandidují nezávislí kandidáti nebo sdružení nezávislých kandidátů. Pokud kandidují za nějakou stranu, pak v konečném důsledku kandidují taktéž jako NK nebo SNK. Po volbách si obvykle málo kdo pamatuje, za jaké uskupení, kdo kandidoval. Více se zde klade důraz na osobní vztahy, zkušenosti či sociální status.

V současné době stojí ve vedení obce nezávislí kandidáti Občané pro obec I, kteří jako jediní kandidovali v posledních volbách v roce 2022. Nyní je starostou obce pan Martin Krátký a křeslo místostarostky je obsazeno paní Marií Matysovou, která zkušenosti s vedením obce získala poté, co v roce 2012 převzala post starosty od Lubomíra Šulce, který ze zdravotních důvodů v půlce období odstoupil. Následně pokračovala ve funkci starostky v letech 2014-2018.

7.2 Komunální volby v roce 1990

V prvních svobodných volbách do obecního zastupitelstva byla na kandidátní listině Komunistická strana Československa, která získala dva mandáty, Občanské fórum, které rovněž získalo 2 mandáty, Československá strana zemědělská obdržela procentuálně nejméně hlasů a 1 mandát, Občanská společenská aktivita si rozdělila 3 mandáty a nezávislí kandidáti získali 1 mandát. Volební účast byla téměř 86 % a odevzdáno bylo 362 obálek.

Tabulka č. 11: Kandidátní strany v roce 1998

Kandidátní listina	Hlasy v %	Počet mandátů
Komunistická strana Československa	26,2	2
Občanské fórum	17,4	2
Československá strana zemědělská	8,1	1
Občanská společenská aktivita	39,1	3
Nezávislí kandidáti	9	1

Zdroj: www.volby.cz – vlastní zpracování

7.3 Komunální volby v roce 1994

Ve volbách do obecního zastupitelstva kandidovalo 6 uskupení, které tvořilo celkem 23 kandidátů. 8 z nich se ucházelo o zastupitelské křeslo z řad Nezávislých kandidátů, 5 osob za stranu ODS, 9 osob za stranu KSČM a jeden uchazeč vystupoval za Zemědělskou stranu. Průměrný věk kandidátů byl 46 let. Ve volbách bylo odevzdáno 2 714 platných hlasů. Nejvíce mandátů získala strana KSČM, dohromady 4 mandáty. NK, ZS a ODS získali po jednom mandátu. Volební účast byla vysoká, přes 87 %. Zajímavostí je, že ze všech členů zastupitelstva byla pouze jedna žena, zbytek členů představovali muži. Člen zastupitelstva, který získal nejvíce hlasů byl Lubomír Šulc, který byl následně místním zastupitelstvem zvolen do čela obce jako starosta. Místostarostou obce se stal Antonín Flíček.

Tabulka č. 12: Členové zastupitelstva v roce 1994

Kandidátní listina	Počet kandidátů	Počet abs. hlasů	Počet mandátů
ODS	5	379	1
Nezávislí kandidáti	1	221	1
KSČM	9	1 099	4
Nezávislí kandidáti	1	148	1
ZS	1	173	1
Nezávislí kandidáti	1	141	1

Zdroj: www.volby.cz – vlastní zpracování

7.4 Komunální volby v roce 1998

V roce 1998 bylo nabídnuto 5 kandidátních listin. Volební účast byla přes 68 %. Oproti předchozímu volebnímu období se jednalo o poměrně vysoký pokles účasti. Celkem usilovalo o získání mandátů 30 uchazečů. Platných hlasů bylo do urny vhozeno 2 733. Z rozdělovaných 9 mandátů jich 4 získali SNK, 3 KSČM a po jednom ČSSD a ODS. Průměrný věk zastupitelů činil necelých 45 let.

Tabulka č. 13: Členové zastupitelstva v roce 1998

Kandidátní listina	Počet kandidátů	Počet abs. hlasů	Počet mandátů
Sdružení nezávislých kandidátů	4	484	2
Sdružení nezávislých kandidátů	6	697	2
KSČM	9	805	3
ČSSD	5	402	1
ODS	5	231	1

Zdroj: www.volby.cz – vlastní zpracování

V tomto volebním období byl opět zvolen jako starosta obce pan Lubomír Šulc, který navázal na svou funkci z období let 1994-1998. Jako místostarosta pokračoval z předešlého období Antonín Flíček.

7.5 Komunální volby v roce 2002

Účast ve volbách byla 65,94 %. Z celkem odevzdaných 2 743 hlasů, připadlo zvoleným zastupitelům 1 153 hlasů. Na kandidátní listině byla KSČM, Sdružení nezávislých kandidátů, ODS a SNK Občané obci – obec občanům. Celkem kandidovalo 34 zástupců jednotlivých stran. Zvoleno bylo 9 zastupitelů, z nichž 3 získali mandát za KSČM, 3 mandáty získalo Sdružení nezávislých kandidátů, 1 ODS a 2 SNK Občané obci – obec občanům. Průměrný věk zastupitelů byl 43 let.

Tabulka č. 14: Členové zastupitelstva v roce 2002

Kandidátní listina	Počet kandidátů	Počet abs. hlasů	Počet mandátů
KSČM	9	868	3
Sdružení nezávislých kandidátů	9	813	3
ODS	9	351	1
SNK Občané obci – obec občanům	7	711	2

Zdroj: www.volby.cz – vlastní zpracování

Na základě společné dohody si zastupitelé zvolili za starostu obce pana Antonína Flíčka, který kandidoval za KSČM a získal od voličů 121 hlasů. Místostarostou byl František Lukášek.

7.6 Komunální volby v roce 2006

Podobně jako v předchozím období probíhaly volby i v roce 2006. Z politických stran již kandidovala pouze KSČM. Zbytek subjektů bylo za Nezávislé kandidáty. Kandidovalo 32 osob a celkem bylo odevzdáno 2 451 platných hlasů. Do řad zastupitelstva byli zvoleni zástupci z každého subjektu, který v daném roce kandidoval. Sdružení Občané pro obec získalo 2 mandáty, SNK Horní Police I získalo také 2 mandáty, SNK Horní Police II celkem 3 mandáty a KSČM obdržela 2. Průměrný věk zastupitelů byl 41,22 let a nejmladší uchazeče bylo 29 let. Postupem let je vidět, že počet žen, které tvoří zastupitelstvo obce se zvyšuje.

Tabulka č. 15: Členové zastupitelstva v roce 2006

Kandidátní listina	Počet kandidátů	Počet abs. hlasů	Počet mandátů
Občané pro obec	7	630	2
SNK Horní Police II	9	856	3
SNK Horní Police I	9	519	2
KSČM	7	446	2

Zdroj: www.volby.cz – vlastní zpracování

Jana Janoušková získala od voličů celkem 132 hlasů a zvolené zastupitelstvo ji obsadilo do funkce starostky obce a jako místostarostkou byla zvolena Jarmila Kneiflová.

7.7 Komunální volby v roce 2010

Z výsledků voleb, které proběhly v roce 2010 bylo patrné, že obyvatelé obce Horní Police chtějí změnu. Z pěti subjektů, které se zapojili do kandidatury byl pouze jeden subjekt politickou stranou. Ostatní subjekty byly Nezávislí kandidáti a Sdružení nezávislých kandidátů. Celkem bylo odevzdáno 2 951 hlasů, volební účast byla 63,47 %. Nejvíce mandátů, tedy 3, získali Občané pro obec I, po dvou mandátech obdrželi Občané pro obec II a Sdružení nezávislých kandidátů II. Sdružení nezávislých kandidátů I a KSČM po jednom mandátu.

Sdružení nezávislých kandidátů Občané pro obec I a II představili volební program, ve kterém chtěli kvalitní a efektivní chod obecního úřadu a s tím spojenou lepší komunikaci s občany, větší propagaci obce a více podporovat místní spolky. Dalším bodem volebního programu bylo získání maximální možné dotace a její následné využití na rekonstrukci zámku. Zmiňovaným tématem v obci byla také zbytná kamionová doprava, která byla velmi hustá, což způsobovalo nadměrný hluk a prašnost. Měření ukázalo překročení limitu o cca 3 dB. Následně obec Horní police vytvořila s okolními obcemi tlak na řešení této situace tím, že se zavedlo noční opatření. (adoc.pub) V oblasti školství se sdružení chtělo podílet na zachování základní a mateřské školy, jejich rozvoj a také zlepšení nabídky mimoškolních aktivit. Posledním bodem byla snaha o udržení a rozšíření majetku obce a investice do stávajícího obecního majetku.

Tabulka č. 16: Členové zastupitelstva v roce 2010

Kandidátní listina	Počet kandidátů	Počet abs. hlasů	Počet mandátů
Sdružení nezávislých kandidátů I	9	355	1
Občané pro obec II	9	730	2
Sdružení nezávislých kandidátů II	9	663	2
Občané pro obec I	9	875	3
KSČM	9	328	1

Zdroj: www.volby.cz – vlastní zpracování

Starostou obce Horní Police se v letech 2010-2014 stal opět pan Lubomír Šulc, který vystřídal paní starostku Janu Janouškovou, která byla ve funkci starostky v letech 2006-2010.

V roce 2012 bohužel v jednámdesáti letech z funkce starosty odstoupil ze zdravotních důvodů, ale také kvůli velké deziluzi ze současné politické situace v Česku. „*Mám boreliózu a taky mě štve celková politická situace*“, upřesnil. Rezignoval na post starosty i mandát zastupitele. Jako starosta působil v předchozím období v obci více než 15 let. „*Je to legenda a matador mezi starosty na Českolipsku. Lubomír Šulc v roce 1989 inicioval odtržení Horní Police od Žandova a v roce 1990 byl zvolen prvním porevolučním předsedou národního výboru v samostatné Horní Polici. Od té doby stál v čele obce s jednou přestávkou patnáct let*“. (www.ceskolipskydenik.cz)

Dne 23. listopadu 2012 vybrali zastupitelé obce za Lubomíra Šulce paní Marii Matysovou, která do té doby vykonávala funkci místostarostky, a která se vyjádřila s obrovskou vděčností za jeho nebyvalé vlastenectví a soucítění s obcí v děkovné řeči, kterou pronesla po starostově rezignaci. Podle jejích slov neměla v plánu žádné zásadní změny. Pronesla, že „*dílčí změny se budou odvíjet od finančních prostředků. Protože chceme dál sledovat nejrůznější výzvy na dotace a pokoušet se je pro obec získat*.“ (ceskolipsky.denik.cz)

Od 1. prosince působila Marie Matysová v obci jako starostka po zbytek volebního období, tedy v letech 2012–2014. Místostarostou obce se stal Jiří Blekta. V listopadu při volbách do obecního zastupitelstva Marie Matysová a Jiří Blekta získali nejvíce hlasů. (ceskolipsky.denik.cz)

7.8 Komunální volby v roce 2014

V říjnu 2014 proběhly komunální volby do zastupitelstva obce v Horní Polici. V tomto roce kandidovaly pouze 2 subjekty, které měly po devíti kandidátech. První z nich byli Občané pro Obec I a druhým SNK Občané pro obec II. Celkem bylo do urny vhozeno 284 obálek s 2 157 platnými hlasy. Občané pro Obec I získali nadpoloviční většinu všech hlasů, celkem 54,14 % a SNK Občané pro obec II obdrželi 45,85 % hlasů. Občané pro Obec I vybojovali 5 mandátů, oproti tomu SNK Občané pro obec II disponovali 4 mandáty. Volební účast byla 51,36 %. Pro volební období 2014-2018 byla zastupitelstvem obce

zvolena starostkou Marie Matysová, která získala 201 hlasů, a navázala tak na předchozí část volebního období, kde také působila jako starostka.

Tabulka č. 17: Členové zastupitelstva v roce 2014

Kandidátní listina	Počet kandidátů	Počet abs. hlasů	Počet mandátů
Občané pro obec I	9	1168	5
SNK Občané pro obec II	9	989	4

Zdroj: www.volby.cz – vlastní zpracování

Marie Matysová čerpala názory a zkušenosti, které jí přirozeně ovlivnily v rodinném prostředí. Je totiž dcerou Antonína Flíčka, který působil jako starosta obce Horní Police v letech 2002–2006. Jako místostarostu zastupitelé obce zvolili Jiřího Blektu.

Hojně diskutovaným tématem byl stále nadměrný hluk v obci díky husté kamionové dopravě. Výsledkem bylo, že „silnice, která měla relativně nový povrch, byla znovu vyfrézována a s nákladem cca 7 mil. Kč byl položen nový povrch, s přídavkem pryžového granulátu.“ Tato příměs snižuje hluk, ale má o polovinu nižší životnost v porovnání s klasickým povrchem. Jedná se o úsek dlouhý 800 m a předání tohoto díla proběhlo 26. října 2016. Obyvatelům obce se tato rekonstrukce zdála nesmyslná a nesouhlasili s ní. Avšak Liberecký kraj, který měl tuto investici v kompetenci, musel reagovat na vyjádření Krajské hygienické stanice.

V roce 2016 se uskutečnila částečná oprava zámku, která mohla být provedena přispěním 300 tisíc Kč od Ministerstva kultury. V rámci těchto oprav došlo k „hydroizolaci vnitřního zdiva dvou spodních výstavních místností a k rekonstrukci vnitřních elektrických rozvodů.“ Na konci srpna téhož roku byla na základní škole provedena oprava oken na jižní straně. Peníze obec získala z dotačního titulu z Libereckého kraje ve výši 300 tisíc Kč. (adoc.pub.)

7.9 Komunální volby v roce 2018

Komunální volby na období let 2018-2022 byly ve znamení Nezávislých kandidátů či Sdružení nezávislých kandidátů. Politické strany se v tomto období již mezi uchazeči o zastupitelská křesla neobjevily. Na kandidátní listině byly 4 subjekty. Za život v Horní Polici, Za lepší Polici, Občané pro obec I a Za vstřícnou Polici. Každý z těchto čtyř subjektů

disponoval 9 kandidáty. Za život v Horní Polici získalo od voličů 11,96 % hlasů, Za lepší Polici 25,47 % hlasů, Občané pro obec I 38,34 % hlasů a kandidáti Za vstřícnou Polici obdrželi 24,23 % hlasů. Celkový počet platných odevzdaných hlasů byl 2 843, volební účast tvořila 61,34 %. Průměrný věk zvolených zastupitelů se pohyboval okolo 43 let. Nejmladšímu členovi bylo 36 let, naopak věk nejstaršího člena zastupitelstva byl 61 let. Pro volební období 2018-2022 byl zastupiteli odhlasován a následně pověřen vedením obce pan Luboš Paďour. Ve funkci místostarosty pokračoval pan Jiří Blekta, který ve volbách získal 173 hlasů, což bylo nejvíce ze všech.

Tabulka č. 18: Členové zastupitelstva v roce 2018

Kandidátní listina	Počet kandidátů	Počet abs. hlasů	Počet mandátů
Za život v Horní Polici	9	340	1
Za lepší Polici	9	724	2
Občané pro obec I	9	1 090	4
Za vstřícnou Polici	9	689	2

Zdroj: www.volby.cz – vlastní zpracování

7.10 Komunální volby v roce 2022

V prozatím posledních komunálních volbách kandidoval pouze jeden subjekt, který se účastnil voleb do zastupitelstva obce i v předchozích letech. Volební strana Občané pro obec ze 193 odevzdaných obálek získala 1 119 platných hlasů. Volební účast byla 34,04 %. Z rozhovorů s místními obyvateli se lze domnívat, že takto nízkou účast ovlivnila skutečnost, že volební strana Občané pro obec neměla jiné protikandidáty, ze kterých by voliči mohli vybírat, a tudíž měli občané pocit, že *“nemají stejně co ovlivnit.”* (rozhovory s občany)

Starostou pro období let 2022-2026 se stal Martin Krátký a post místostarostky obce bude vykonávat Marie Matysová.

Tabulka č. 19: Členové zastupitelstva v roce 2022

Kandidátní listina	Počet kandidátů	Počet abs. hlasů	Počet mandátů
Občané pro obec	9	1 119	9

Zdroj: www.volby.cz – vlastní zpracování

8 Analýza místního politického systému

8.1 Vývoj politického systému

Místní politické systémy byly analyzovány od roku 1994. V průřezu jednotlivých let je vidět, jak se stranické systémy měnily. Počet politických uskupení se v daných letech lišil. V roce 1994 kandidovalo 11 uskupení, o čtyři roky později v roce 1998 se jejich počet snížil na 6. V roce 2002 a 2006 už kandidátní listiny představily jen 4 subjekty. V roce 2010 bylo představeno 5 kandidátních listin. A za další čtyři roky to byly již pouhé 2 subjekty. V roce 2018 se počet jejich počet opět trochu zvýšil, a to na 4 uskupení.

V roce 1994 bylo zmařeno 553 hlasů, když z 11 subjektů získalo mandát pouze 6 z nich. Pro nezávislé kandidáty bylo zmařeno 114 hlasů také v roce 1998, ti tak nezískali žádný mandát. Následující roky 2002-2018 nebyly zmařeny žádné hlasy, jelikož každá z kandidujících stran si určitý počet mandátů zajistila.

Od roku 1994 do 2010 pokaždé kandidovala strana KSČM, která měla v komunálních volbách od voličů silnou podporu a od 1994 do 2002 byla v množství získaných hlasů nejúspěšnější. Poté její síla začala postupně upadat. Spolu s KSČM v období let 1994–2002 kandidovala ODS. Jako třetí politická strana v roce 1994 usilovala o post v zastupitelstvu Zemědělská strana, kterou v příštích volbách vystřídala ČSSD. Kandidátní listiny v období let 2014-2018 představovaly pouze sdružení nezávislých kandidátů. Politické strany již nekandidovaly. Od roku 2006 usilovalo o křesla v zastupitelstvu obce uskupení Občané pro obec, které se až do roku 2014 skládalo téměř ze stejných členů.

Ve volbách v roce 1994 a 1998 neuspěli pouze někteří jednotlivci, kteří kandidovali jako nezávislí kandidáti. V roce 1994 to byl Petr Šmíd, Josef Záhorka, Miloš Šamša, Jaroslav Černý a Jiří Komárek. Milan Boleslav, ucházející se o zastupitelské křeslo jako nezávislý kandidát v roce 1998, mandát také nezískal. (www.volby.cz)

Komparace z hlediska opakujících se kandidátů, kteří získali mandát ukazuje, že v období let 1994-2018 kandidovalo 12 aktérů, kteří byli vícekrát úspěšní. Na zastupitelské křeslo nejčastěji usedl Antonín Flíček, a to celkem ve čtyřech volebních obdobích. Od roku 2002 do 2006 byl současně místním zastupitelstvem zvolen jako starosta. Mandát nezískal pouze v letech 1998-2002 a 2014-2018. Následující tabulka ukazuje Lubomíra Šulce, Miloše Skalického, Františka Lukáška, Libora Blechu, Jaroslava Krumlovského jako aktéry, kteří byli úspěšnější od roku 1994 do 2006. Lubomír Šulc

a Dalibor Blecha získali od voličů dostatek hlasů k obsazení zastupitelského křesla ještě v období let 2010-2014. Oproti těmto zasedli v zastupitelstvu obce v letech 2006-2018 Marie Matysová, Luboš Paďour a Jiří Blekta. S výjimkou jednoho volebního období byli s těmito zástupci obce zvoleni i Dagmar Bílková a Jarmila Kneiflová.

Tabulka č. 20: Komparace nejvýznamnějších aktérů

Volební období	1994	1998	2002	2006	2010	2014
Jméno kandidáta	- 1998	- 2002	- 2006	- 2010	- 2014	- 2018
Šulc Lubomír	X	X			X	
Flíček Antonín	X	---	X	X	X	
Skalický Miloš	X	X				
Lukášek František	X	X	X			
Janoušková Jana		---	X	X	X	
Blecha Libor		X	X		X	
Bílková Dagmar					X	X
Krumlovský Jaroslav		X	X			
Matysová Marie				X	X	X
Paďour Luboš				X	X	X
Blekta Jiří				X	X	X
Kneiflová Jarmila				X	X	

Zdroj: www.volby.cz – vlastní zpracování

8.2 Politická participace

Politická participace může být vnímána na základě účasti voličů ve volbách. Na to, v jaké míře se občané obce podílejí na volbách má významný vliv velikost obce či města. Při porovnání participace občanů ve volbách komunálních a ČR je zřetelné, že čím jsou obce či města menší, tím spíše se občané podílejí na výsledku voleb.

Je to dáno charakterem místního politického systému. (Čmejrek, Bubeníček, Čopík, 2010)

8.2.1 Aktivní volební účast v obecních volbách

Schéma níže znázorňuje komparaci voleb v ČR, Libereckém kraji a Horní Polici od roku 1994 do 2018. Volební účast občanů Horní Police byla v roce 1994 velmi vysoká, ale v následujících volebních obdobích postupně klesala, a to až do roku 2006. Podobný trend ukazují i volby ČR a Libereckého kraje. V roce 1994 byla účast voličů na volbách do obecního zastupitelstva Horní Police na vysoké úrovni, a to 87,14 %. O čtyři roky později, v roce 1998, strmě klesla na 68,18 %. V roce 2002 přišlo vhodit své hlasy do volební urny ještě o něco méně voličů a podíl na volební účasti byl 65,94 %. Ve volbách v roce 2006 byla účast občanů nejnižší od roku 1994, pouze přes 57 %. Poté v roce 2010 lehce stoupla na 63,47 %, aby následně v roce 2014 opět klesla na své dosavadní minimum na 51,36 %. V prozatím posledních volbách bylo dosaženo účasti 61,34 %. Komparace voleb v Libereckém kraji a ČR znázorňuje v roce 1998 a 2002 pokles oproti předchozímu období. V roce 2006 a 2010 účast mírně vzrostla, avšak v roce 2014 se dostala na své minimum, stejně jako v Horní Polici. V roce 2018 se podíl voličů opět lehce zvýšil, nicméně stále zůstal pod hranicí 50 %.

Tabulka č. 21: Komparace voleb v obci, kraji a ČR

Volební období	1994	1998	2002	2006	2010	2014	2018
Horní Police	87,14 %	68,18 %	65,94 %	57,66 %	63,47 %	51,36 %	61,34 %
Liberecký kraj	54,63 %	44,93 %	44,80 %	44,95 %	46,96 %	42,58 %	45,44 %
ČR	62,26 %	55,68 %	45,51 %	46,38 %	48,50 %	44,46 %	47,34 %

Zdroj: www.volby.cz – vlastní zpracování

8.2.2 Pasivní volební účast v obecních volbách

Pasivní právo je právo občana být volen. Občan, který chce využít svého pasivního práva v komunálních volbách, musí v den voleb dosáhnout zletilosti, mít trvalé bydliště v obci či obvodu, mít státní občanství České republiky či být státním občanem jiného členského státu EU. (www.finance.cz)

Tabulka č. 22: Množství uchazečů o zastupitelské křeslo v jednotlivých letech

ROK	1994	1998	2002	2006	2010	2014	2018
Počet uchazečů	23	30	34	32	45	18	36
Počet zastupitelů	9	9	9	9	9	9	9

Zdroj: www.volby.cz – vlastní zpracování

V jednotlivých letech se množství aktérů, kteří se chtěli podílet na vedení obce měnilo. V každém volební období se rozdělovalo 9 mandátů. Nejméně občanů kandidovalo v roce 1994, a to 23 uchazečů. V letech 1998, 2002 a 2006 se jejich počet pohyboval kolem 30, avšak v roce 2010 mělo zájem podílet se na chodu obce 45 občanů. Pravděpodobně se jednalo o reakci na dosavadní nespokojenost s vedením obce a potřebu vést obec efektivněji. Na kandidátních listinách v roce 2014 bylo pouhých 18 aktérů. Takový výsledek lze odůvodnit tím, že v předchozím volebním období byl do vedení obce zvolen občan s dlouholetými zkušenostmi, kterého občané vnímali pozitivně. V roce 2018 kandidovalo 36 obyvatel, kteří se také chtěli podílet na chodu obce.

8.2.3 Kandidáti a jejich politická příslušnost

Z následující tabulky je v prvních letech zřejmá převaha kandidátů s politickou příslušností. V roce 1994, 1998 a 2002 bylo kandidátů bez politické příslušnosti méně než těch, kteří kandidovali za politickou stranu. Zlom nastal ve volebním roce 2006, kdy se situace zcela obrátila. Od tohoto roku počet aktérů, kteří kandidovali bez politické příslušnosti, převýšil kandidáty, kteří se hlásili jako zástupci politických stran. Dokonce se ve volbách do obecního zastupitelstva v roce 2014 a 2018 ucházeli o mandáty jen členové sdružení nezávislých kandidátů. Politické strany již nekandidovaly.

Tabulka č. 23: Kandidáti dle politické příslušnosti

Rok	1994	1998	2002	2006	2010	2014	2018
Bez politické příslušnosti	3	10	16	25	36	18	36
S politickou příslušností	15	19	18	7	9	0	0
Celkem	18	29	34	32	45	18	36

Zdroj: www.volby.cz – vlastní zpracování

8.3 Charakter lokální politiky

Proměna místní politiky v obci Horní Police prošla značnou transformací. Obec má nyní aktuálně 707 obyvatel a patří podle Jüptnera do skupiny nejmenších obcí. V těchto obcích převažují kandidátní listiny spíše nezávislých kandidátů nebo sdružení nezávislých kandidátů než politických stran. Vyjednávání o koalicích je založeno spíše na osobních sympatiích. Z volebního zákona jsou předvolební koalice v této skupině obcí nevýhodné. (Jüptner, 2004, s. 87)

Ve volbách do obecního zastupitelstva od roku 1994 do 2002 kandidovalo větší množství aktérů, kteří vystupovali za politické strany. V těchto letech měla silné postavení KSČM a zároveň se jí dostalo největší podpory od voličů. Poslední roky, kdy KSČM jako jediná politická strana ještě kandidovala, byly 2006 a 2010. Větší podporu však od voličů získala sdružení nezávislých kandidátů. Zlom nastal v roce 2014, poněvadž od toho roku kandidovala už jen nezávislá sdružení a kandidátní listiny žádných politických stran se neobjevily. Členové zastupitelstva spolu kooperují jako „velká rodina“ a vznikají tzv. všestranné koalice. Z rozhovoru s bývalým starostou, který stál v čele obce v několika předchozích volebních obdobích vyplývá, že jak sám říká: „*K žádným konfliktům v průběhu volebních období nedocházelo a na všem jsme se krásně domluvili.*“ Zastupitelé obce měli podobné socioekonomické postavení, podobné preference i podobné zájmy, a tudíž v plánování a prosazování určitých zájmů panovala vždy shoda.

Počátek rozkolu lze datovat do volebního období 2002 až 2006. Po dlouholetém funkčním období bývalého starosty Lubomíra Šulce (byl ve funkci od roku 1990 do roku 2002) byl zvolen do funkce nového starosty kandidát KSČM Antonín Flíček. Toto bylo pro mnohé občany příliš kontrastní v porovnání s bývalým starostou, který měl nejenom velké zásluhy při osamostatnění obce v devadesátých letech od sousedního Žandova, ale navíc celou dobu vystupoval jako nestraník. Tato nálada se promítla i do nově zvoleného zastupitelstva. Do velkého kontrastu se dostal jednoduchý pragmatický, mnohdy i legislativně ne zcela korektní přístup starosty k řešení obecní problematiky na jedné straně se snahou o zcela odlišný přístup některých pravicových zastupitelů založený na prvních snahách o čerpání dotací a dodržování pravidel rozpočtové kázně. Atmosféra ze zastupitelstva se díky nově vzniklému webovému zpravodaji „Hornopoličan“ přelila též mezi občany. To mělo za následek jednoznačné vítězství pravice v následujících volbách pro roky 2006 – 2010.

Během tohoto období se obec zapojila do prvních dotačních titulů. Vedení obce se snažilo řešit problémy spíše na globální úrovni a potřeby jednotlivých konkrétních občanů se mnohdy neselektovaly s rychlým řešením. To mělo za následek velmi rozpačitý výsledek následujících voleb v roce 2010. Do těchto voleb vstupovalo sdružení pravicových kandidátů v čele se současným vedením obce, KSČM (už ovšem prakticky bez šance na větší množství mandátů) a nově vzniklé uskupení nezávislých kandidátů, které sdružovalo občany napříč celým politickým spektrem. Výsledek voleb byl velmi těsný. Nakonec se však dá označit za opětovné vítězství levice, neboť stávající ryze pravicové vedení obce své posty neobhájilo. Předešlé tvrzení však není zcela jednoznačné z pohledu tehdejší doby. Mnoho zvolených kandidátů se v době voleb skutečně hlásilo k nezávislosti, v průběhu volebního období však zcela jednoznačně inklinovali k levici, což bylo dáno i jejich rodinnou příslušností. Toto pomalé názorové posouvání se však ještě neprojevovalo v následujících volbách v roce 2014, které potvrdily výhru současného vedení obce i většinu členů zastupitelstva. Rozložení politických sil se tak nijak nezměnilo.

Naplno se názorový posun projevil až v následujícím období 2014 – 2018. Tehdy došlo opět k výraznému vyostření názorů členů zastupitelstva obce. Situace byla velmi podobná té z období let 2002 – 2006. Výsledkem bylo, že do následujících voleb kandidovaly 2 sdružení nezávislých kandidátů otevřeně stojících názorově proti sobě. Opět lze situaci označit jako souboj levicově smýšlejících stávajících zastupitelů na straně jedné a pravicově smýšlejících kandidátů na straně druhé. Volby v roce 2018 dopadly stejně jako volby v roce 2006 – zvítězilo opět pravicové uskupení nezávislých kandidátů. Toto období však nebylo jednoduché. Vítězství pravice bylo velmi těsné, a to se projevovalo v nestabilitě zastupitelstva obce v celém jeho čtyřletém volebním období. Docházelo nejen k názorovým neshodám, ale také k principiálnímu hlasování proti návrhům vedení obce. Jedním z příkladů může být snaha vedení obce žádat o dotaci na zateplení základní školy. Vedení obce s podporou opozice připravilo podklady pro tuto akci. Na klíčovém zasedání zastupitelstva obce se však opozice den před podáním žádosti o dotaci vyjádřila proti tomuto záměru bez jakéhokoliv logického vysvětlení. Tato špatná atmosféra včetně rostoucího nezájmu občanů o dění v obci vedla k tomu, že se pravicové vedení obce rozhodlo v následujících volbách v roce 2022 již nekandidovat. Volby na období 2022 až 2026 proto opět vyhrává levicově smýšlející sdružení nezávislých kandidátů.

Shrneme-li orientaci vedení obce z minulých let, lze ji obecně označit takto:

- a) 2002 – 2006: levice,
- b) 2006 – 2010: pravice,
- c) 2010 – 2014: nestraníci,
- d) 2014 – 2018: levice,
- e) 2018 – 2022: pravice,
- f) 2022 – 2026: levice.

Rozdělení pravice – levice je na obci velikosti Horní Police dobře patrné. Lidé se navzájem znají, znají svůj původ, historii jednotlivých rodin a v paměti občanů je stále ještě relativně nedávná historie spjatá s událostmi před rokem 1989. Jedním z nejvíce vyostřených sporů mezi pravicí a levicí v obci je názor na podporu aktivit ohledně národní kulturní památky v obci – poutního areálu kostela Navštívení Panny Marie. Tato významná památka radikálně rozděluje názor zastupitelů již mnoho volebních období. Jedni se snaží podpořit vlastníka památky (církev) ve snaze opravit tuto stavbu, druzí veškeré tyto snahy odsuzují.

Lze tedy jednoznačně říci, že v posledních několika volebních obdobích se postupně situace změnila a kooperace členů zastupitelstva se ze vztahů „velké rodiny“ mění na vládu tíhnoucí střídavě k levici či k pravici. Ta se většinou projevuje spíše v obcích střední velikosti. (Jüptner, 2004) Z těchto důvodů je zřejmé, že vedení obce přestalo fungovat jako velká rodina a názorově se od sebe vládnoucí levice s opoziční pravicí liší.

V rámci rozhovoru s dotazovaným respondentem vyšly najevo skutečnosti zmíněné výše, že v posledním volebním období bylo složité prosazovat jakékoliv investice a práce, které by mohly zlepšit život v obci. Stále častěji se objevovala neochota spolupráce v konkrétních plánech zajišťujících zlepšování prostředí obce. Z rozhovorů s místními zastupiteli je patrné, že vyjednávání o provozních záležitostech obce nebylo vždy jednoduché.

Shrneme-li výše uvedená fakta, je zřejmé, že v obci dochází k velmi častému střídání jejího vedení. A to nejen z hlediska personálního, ale hlavně z hlediska názorového, které je ovlivněno politickým směřováním jednotlivých zastupitelů. Toto tvoří velký kontrast např. s ne příliš vzdálenými Kravařemi v Čechách, které ve své novodobé historii znají mezi roky 1989 a 2022 pouze jediného starostu. Je otázkou, zda je pro obec lepší dlouhodobě fungující vedení či střídání různých názorových postojů ve směřování obce. Na příkladu Horní Police je ale dobře patrné, že časté střídání různě orientovaného vedení obce způsobilo nejen

vyostření vztahů mezi zastupiteli, potažmo spoluobčany, ale také způsobilo zpomalení rozvoje celé obce.

9 Závěr

Hlavním cílem diplomové práce je zjištění faktorů ovlivňující charakter politického rozhodování orgánů místní samosprávy v obci Horní Police (okres Česká Lípa). Zjištění těchto faktorů je prováděno třemi dílčími cíli. Prvním z nich je charakteristika hlavních socioekonomických a demografických ukazatelů obce a vyhodnocení jejich vlivu na vývoj a fungování místní samosprávy. Druhým dílčím cílem je identifikace aktérů politického procesu v obci a analýza jejich vzájemných vztahů. Třetím dílčím cílem je definování charakteru rozhodovacího procesu místní samosprávy na základě analýzy vývoje lokálního stranického systému a komparace výsledků komunálních voleb od roku 1994. Zjištění požadovaných ukazatelů bylo dosaženo teoretickými poznatky a provedením rozhovorů s místními zastupiteli obce Horní Police.

Obec Horní Police leží v Libereckém kraji v okrese Česká Lípa, a je to významné historické poutní místo, jehož historie sahá až do 13. století. Do 50. let 20. století byla Horní Police samostatnou obcí, poté se nakrátko spojila se Žandovem. Následně se do poloviny 80. let 20. století osamostatnila, aby se opět v roce 1980 na 10 let stala součástí Žandova.

Prvním faktorem ovlivňující charakter politického rozhodování orgánů místní samosprávy v obci Horní Police je bezesporu velikost obce. Povaha místní politiky se postupem let měnila. Obec se podle klasifikace Petra Jüptnera řadí mezi nejmenší obce, jejichž horní hranici stanovil na 1 700 obyvatel. Komparace komunálních voleb byla uskutečněna v letech 1994–2022. V tomto období je porovnávána participace občanů na místním politickém systému a naopak. Participace občanů byla na nejvyšší úrovni v roce 1994 a od té doby se pozvolna snižuje. Petr Jüptner zmiňuje, že významný vliv na participaci občanů ve volbách má velikost obce. V nejmenších obcích bývá volební účast vysoká. Občany zajímá, co se v obci děje a chtějí se podílet na změnách, jaké se v obcích připravují.

Dalším významným faktorem ovlivňujícím prostředí místního politického systému je přítomnost nejvýraznější politické osobnosti v obci – Lubomíra Šulce, který byl do vedení obce zvolen opakovaně, a to od počátku 90.let. V čele obce byl celé tři volební období. Za jeho působení v obci panovala s ostatními zastupiteli ideová shoda a aktéři místního politického systému spolu kooperovali tak, aby byla zachována samostatnost obce. Takové chování zmiňuje teorie Václava Bubeníčka o konsensuálním modelu. V těchto letech kandidovaly jak politické strany, tak nezávislí kandidáti či sdružení nezávislých kandidátů. Nejsilnější postavení měla KSČM. Volební rok 2006 přinesl změnu. V tomto roce KSČM

sice představila svou kandidátní listinu, avšak úspěšnost byla nejnižší od 90. let. Následující volební období (rok 2010) byly představeny pouze kandidátní listiny sdružení nezávislých kandidátů. Politické strany již o post ve vedení obce neusilovaly. Pomalu se začínaly objevovat znaky kompetitivního modelu lokální demokracie, kterými jsou podle Václava Bubeníčka konfrontace nejméně dvou skupin, které mají rozdílné představy o vedení a rozvoji obce. Začíná se zde objevovat rivalita a snaha prosadit si své vlastní zájmy.

Neméně významným faktorem ovlivňující fungování místního politického prostředí jsou osobní vztahy. Zvolení aktéři místního politického systému jsou převážně vybíráni na základě mezilidských vztahů, které v obci panují. Některé neshody, které se vyskytují, tkví z historické křivdy jednotlivců dodnes, avšak většina se snaží najít cestu společného slova. Zpravidla občané volí takové kandidáty, které již z minulosti znají a vědí, jaké jednání od nich mohou očekávat.

V posledních volebních obdobích je politické prostředí ovlivňováno rozpory, kdy se objevují mezi některými jednotlivci ve vedení obce neshody, v některých otázkách nenachází společný konsensus – viz zmíněný příklad výše. To rozděluje některé zastupitele a obyvatele obce na dva tábory. Pro většinu občanů je nejzásadnější, aby obec dlouhodobě dobře fungovala a vytvářela co možná nejlepší prostředí pro život v obci. Z výše popsané disharmonie zastupitelstva dosavadní starosta pan Luboš Paďour došel k rozhodnutí, že v následujícím volebním období již nebude kandidovat. Avšak sdílím jeho názor, že jedno volební období není dostatečně dlouhá doba pro uskutečnění dlouhodobých volebních programových vizí, se kterými jako nový starosta přišel před čtyřmi lety do vedení obce.

Z dosavadních rozhovorů s občany a zastupiteli obce jasně vyplývalo, že v komunálních volbách v roce 2022 bude kandidovat pouze jeden subjekt (Občané pro obec), což se skutečně, vzhledem k již uskutečněným volbám, stalo pravdou.

10 Seznam použitých zdrojů

- 1) BALÍK, Stanislav. *Česká komunální politika v obcích s rozšířenou působností: koalice, voličské vzorce a politické strany na místní úrovni v letech 1994-2006*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2008. Politologická řada. ISBN 978-80-7325-144-4.
- 2) BALÍK, Stanislav. *Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky*. Praha: Grada, 2009. Politologie (Grada). ISBN 978-80-247-2908-4.
- 3) BALÍK, Stanislav. Komunální volby 2006. *Revue Politika* [online]. [cit. 2022-01-21]. ISSN 1214-0899. Dostupné z: <https://www.cdk.cz/komunalni-volby-2006>
- 4) BUBENÍČEK, Václav. *Lokální modely demokracie v malých obcích ČR*. Praha, 2010. Disertační práce. Česká zemědělská univerzita v Praze, Provozně ekonomická fakulta, Katedra humanitních věd.
- 5) BUREŠ, Michal. *Chcete starostovat? Na kandidování do komunálek máte čas do úterý* [online]. [cit. 2022-01-21]. Dostupné z: <https://www.finance.cz/512776-komunalni-volby-a-kandidatky>
- 6) Část IV: Volby do zastupitelstev obcí. *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2022-01-21]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/32961978/22004716k5.pdf/70357efd-33ee-431c-b4a4-daa6f159b128?version=1.0>
- 7) ČMEJREK, Jaroslav, Václav BUBENÍČEK a Jan ČOPÍK. *Demokracie v lokálním politickém prostoru: [specifika politického života v obcích ČR]*. Praha: Grada, 2010. Politologie (Grada). ISBN 978-80-247-3061-5.
- 8) Etický kodex Úřadu vlády ČR. *Vláda České republiky* [online]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/urad-vlady/eticky-kodex/eticky-kodex-zamestnancu-uradu-vlady-cr-100436/>
- 9) HÁJEK, Lukáš a Stanislav BALÍK. *Komunální volby v roce 2018*. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, Mezinárodní politologický ústav, 2020. ISBN 978-80-210-9602-8.
- 10) HLEDÍKOVÁ, Zdeňka, Jan JANÁK a Jan DOBEŠ. *Dějiny správy v českých zemích: od počátků státu po současnost*. [1. vyd.]. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2005. ISBN 80-7106-709-1.

- 11) Horní Police. In: *Wikipedie: Otevřená encyklopedie* [online]. [cit. 2022-01-21]
Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Horn%C3%AD_Police
- 12) Horní Police (okres Česká Lípa). *RIS – Regionální informační servis* [online].
Dostupné z: <https://www.risy.cz/cs/vyhledavace/obce/561606-horni-police>
- 13) KOPECKÝ, Martin. *Právní postavení obcí a krajů – základy komunálního práva*.
2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR).
ISBN 978-80-7552-719-6.
- 14) LEBEDA, Tomáš. Komunální volby klamou. Krátké zastavení nad problematickými
aspekty volebního systému pro obecní zastupitelstva. *Acta Politologica* [online].
[cit. 2022-01-21]. ISSN 1803-8220. Dostupné z: <https://acpo.fsv.cuni.cz/ACPON-3.html>
- 15) MALAST, Jan. *Teoretická východiska obecní samosprávy v České republice*.
Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2016. ISBN 978-80-261-0657-9.
- 16) OCHRANA, František, Milan Jan PŮČEK a David ŠPAČEK. *Veřejná
zpráva*. Brno, 2015 [online] [cit. 2022-01-21] Dostupné
z: https://is.muni.cz/el/econ/jaro2017/MKV_VES2/um/68159517/
- 17) POKORNÁ, Radmila. V Horní Polici zvolí nového starostu. Ten stávající odchází kvůli
nemoci. *Českolipský deník* [online]. 21.11.2021. Dostupné
z: https://ceskolipsky.denik.cz/zpravy_region/v-horni-polici-zvoli-noveho-starostu-ten-stavajici-odchazi-kvuli-nemoci-20121121.html
- 18) POLÁK, Michael. Nejstarší starosta končí. Je znechucený ze situace
v zemi. *Českolipský deník* [online]. 1.12.2012. Dostupné
z: https://ceskolipsky.denik.cz/zpravy_region/nejstarsi-starosta-konci-je-znechuceny-ze-situace-v-zemi-20121130.html
- 19) PRŮCHA, Petr. *Správní právo: obecná část*. 6. dopl. a aktualiz. vyd.
Brno: Masarykova univerzita, 2004. Edice učebnic Právnické fakulty Masarykovy
univerzity v Brně. ISBN 80-210-3350-9.
- 20) RIGEL, Filip. *Zákon o místním referendu s komentářem a judikaturou*. Praha: Leges,
2011. Komentátor. ISBN 9788087212851.
- 21) ŘÍCHOVÁ, Blanka. *Přehled moderních politologických teorií:
[empiricko-analytický přístup v soudobé politické vědě]*. Praha: Portál, 2000.
ISBN 80-7178-461-3.

- 22) Sdělení č. 181/1999 Sb.: Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o přijetí Evropské charty místní samosprávy. In: *Sbírka zákonů*. 1999. ISSN 1211-1244
- 23) Služby a firmy: Služby seniorům – pomoc v terénu. *Obec Horní Police* [online]. Dostupné z: <https://www.hornipolice.cz/sluzby-a-firmy2>
- 24) ŠARADÍN, Pavel. Neparlamentní subjekty ve volbách do obecních zastupitelstev. *Politologický časopis* [online]. [cit. 2022-01-21]. ISSN 1805-9503. Dostupné z: <https://www.politologickycasopis.cz/en/archive/2004/1/>
- 25) Tichý asfalt v Horní Polici. *Regionální zpravodaj* [online]. [cit. 2022-01-21]. Dostupné z: <https://adoc.pub/tichy-asfalt-v-horni-polici.html>
- 26) Úplné znění Ústavního zákona České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky: Úplné znění Usnesení České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky: některé další související právní předpisy. Vydání: sedmnácté. Praha: Armex Publishing, 2022. ISBN 978-80-87451-87-8.
- 27) VALEŠ, Lukáš. *Politologické aspekty veřejné správy*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006. ISBN 80-7380-010-1.
- 28) Veřejná databáze. *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2022-01-21] Dostupné z: <https://vdb.czso.cz>
- 29) VOSTRÁ, Lenka, Jarmila ČERMÁKOVÁ a Jiří GROSPÍČ, ed. *Reforma veřejné správy v teorii a praxi: problémy reformy veřejné správy v České republice, Maďarské republice, Polské republice a Slovenské republice: sborník z mezinárodní konference: Třešť, 22.-24. října 2003*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2004. ISBN 80-86473-71-6.
- 30) Zákon č. 128/2000 Sb.: Zákon o obcích (obecní zřízení). In: *Sbírka zákonů*. 2000. ISSN 1211-1244
- 31) Zákon č. 129/2000 Sb.: Zákon o krajích (krajské zřízení). In: *Sbírka zákonů*. 2000. ISSN 1211-1244
- 32) Zákon č. 312/2002 Sb.: Zákon o úřednicích územních samosprávných celků a o změně některých zákonů. In: *Sbírka zákonů*. 2002. ISSN 1211-1244

11 Seznam obrázků, tabulek, grafů a zkratk

11.1 Seznam obrázků

Obrázek č. 1: Třídy a typy koalic	42
Obrázek č. 2: Katastrální území obce Horní Police	49
Obrázek č. 3: Znak obce Horní Police	49

11.2 Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Druhy obcí podle platné české legislativy	22
Tabulka č. 2: Počet členů obecního zastupitelstva	24
Tabulka č. 3: Obce podle velikosti	40
Tabulka č. 4: Obyvatelé v obci Horní Police v roce 2000	51
Tabulka č. 5: Obyvatelé v obci Horní Police v roce 2005	51
Tabulka č. 6: Obyvatelé v obci Horní Police v roce 2010	52
Tabulka č. 7: Obyvatelé v obci Horní Police v roce 2011	52
Tabulka č. 8: Obyvatelé v obci Horní Police v roce 2020	53
Tabulka č. 9: Obyvatelé v obci Horní Police v roce 2021	53
Tabulka č. 10: Vzdělání obyvatelstva staršího 15 let v obci Horní Police	54
Tabulka č. 11: Kandidátní strany v roce 1998	58
Tabulka č. 12: Členové zastupitelstva v roce 1994	58
Tabulka č. 13: Členové zastupitelstva v roce 1998	59
Tabulka č. 14: Členové zastupitelstva v roce 2002	60
Tabulka č. 15: Členové zastupitelstva v roce 2006	60
Tabulka č. 16: Členové zastupitelstva v roce 2010	61
Tabulka č. 17: Členové zastupitelstva v roce 2014	63
Tabulka č. 18: Členové zastupitelstva v roce 2018	64
Tabulka č. 19: Členové zastupitelstva v roce 2022	64
Tabulka č. 20: Komparace nejvýznamnějších aktérů	66
Tabulka č. 21: Komparace voleb v obci, kraji a ČR	67
Tabulka č. 22: Množství uchazečů o zastupitelské křeslo v jednotlivých letech	68
Tabulka č. 23: Kandidáti dle politické příslušnosti	68

11.3 Seznam grafů

Graf č. 1: Volební účast ve volbách do obecních zastupitelstev v letech 1994–2018 v % ..	32
Graf č. 2: Vývoj počtu kandidátů na obecní zastupitele v letech 1994-2018	34
Graf č. 3: Počet obyvatel v obci Horní Police	50
Graf č. 4: Počet nezaměstnaných v obci Horní Police	55
Graf č. 5: Míra nezaměstnanosti v obci Horní Police	56